

2013BEM67

VERSLAG van de vergadering van de Statencommissie Bestuur, Europa en Middelen van 16 september 2013 in het Provinciehuis

Aanwezig:

mw. P. Doornenbal-Van der Vlist (voorzitter), drs. R.W Krol (gedeputeerde), R. van Lunteren (gedeputeerde), mw. A.M.A. Pennarts (gedeputeerde), mw. A.C. Boelhouwer (GroenLinks), drs. J.G. Boerkamp (D66), mr. J.M. Buiting (CDA), R.G.J. Dercksen (PVV), mw. W.M.M. Hoek (50Plus), ir. H. IJssennagger (PVV), drs. C. de Kruijf (PvdA), ir.ing. Y.S. Lutfula (SP), mw. M.W.J. Maasdam-Hoevers (CDA), mw.drs. A.M.C. Mineur (SP), drs. B. Nugteren (GroenLinks), ir. J.P.M. Peters (D66), A.J. Schaddelee (ChristenUnie), mw. Y. Smit (VVD), mr. D.S. Tuijnman (VVD), mw. J.H. Verbeij-Ouwerkerk (PvdA), mw.drs. J.C.M. Versteeg (D66), mw.dr. A.J. Vlam (VVD), W. van Wikselaar (SGP)

Van ambtelijke zijde aanwezig:

dr. R.J. Poort (adjunctgriffier) en mw. W. Voorneman-Rijkers (verslag)

Afwezig:

mr. R. Postma (ChristenUnie), W. van der Steeg (PvdD)

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Bericht van verhindering is ontvangen van de heer Postma; de heer Lutfula komt later.

2. Vaststelling Agenda

De agenda wordt conform vastgesteld.

3. Mededelingen

De voorzitter deelt mede dat in de Statenzaal wordt vergaderd vanwege het feit dat voor de bespreking van de zienswijze samenvoeging P3 alle overige Staten- en commissieleden zijn uitgenodigd.

4. Verslag Statencommissie Bestuur, Europa en Middelen van 1 juli 2013

Het verslag wordt conform vastgesteld.

5. Rondvraag

Geen.

6. Termijnagenda (versie 20 augustus 2013)

De Termijnagenda wordt voor kennisgeving aangenomen.

7. Statenvoorstel zienswijze samenvoeging P3 inclusief alle bijlagen

De voorzitter geeft eerst het woord aan gedeputeerde Pennarts voor een korte inleiding.

Gedeputeerde Pennarts memoreert dat thans de zienswijze van de provincie Utrecht op het wetsvoorstel van de Minister wordt besproken, waarvoor de Staten in februari jl. de randvoorwaarden hebben opgesteld. Vooruitlopende daarop, hecht zij eraan haar waardering uit te spreken voor het constructieve overleg dat zij de afgelopen weken met alle fracties heeft kunnen voeren.

De voorzitter stelt de zienswijze vervolgens inhoudelijk aan de orde.

Mevrouw Versteeg geeft aan dat D66 de politieke beschouwingen bewaart tot de statenvergadering op 30 september a.s.

Namens D66 plaatst spreekster vervolgens de volgende vragen.

Op blz. 4 staat dat uit een onderzoek van Rabobank Nederland blijkt dat de economische samenhang binnen Utrecht en omliggende steden vooral is gericht op Amersfoort, Zeist, Hilversum, Ede en Gouda; de economische relaties met deze kernen in en om Utrecht zouden sterker zijn dan met grote landelijke kernen zoals Amsterdam, Den Haag en Rotterdam.

Naar aanleiding van het onderzoek van de KvK Midden Nederland (maart 2012), wordt het provinciebestuur voor wat betreft de economische samenwerking geadviseerd veel meer aansluiting te zoeken bij Amsterdam en Rotterdam Rijnmond. Geïnformeerd wordt waarom dit punt niet meer in de zienswijze terugkomt. Volgens D66 is de economische betrokkenheid met Amsterdam wel degelijk aanwezig. De vraag is of de gemeenten Stichtse Vecht en De Ronde Venen niet juist sterk op Amsterdam zijn georiënteerd.

Voorts informeert D66 in hoeverre het onderzoek van Twijnstra Gudde is betrokken bij de voorliggende zienswijze. D66 mist in de zienswijze concrete verwijzingen hiernaar.

De heer Tuijnman deelt mede dat ook de VVD uitgebreid op dit onderwerp zal terugkomen in de statenvergadering.

Onder verwijzing naar de conclusie van de second opinion op de business case merkt spreker op dat de provincie nu in feite voor de keuze staat om weerstand tegen de voorgenomen wet te formaliseren of met de Minister op zoek te gaan naar een volgende stap in het debat over de bestuurlijke inrichting. De VVD is voorstander van het laatste en is van mening dat dit in de voorliggende zienswijze goed naar voren komt. De VVD hoopt dan ook dat de zienswijze breed door de Staten zal worden gedragen.

De Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp blinkt niet uit in duidelijkheid. De voorliggende zienswijze is wel duidelijk. De VVD acht dit krachtig en spreekt daarvoor haar waardering uit.

De VVD staat zelfs op het standpunt dat de zienswijze dermate goed is dat de Minister en de Eerste- en Tweede Kamer hier niet omheen kunnen. De VVD hoopt dit ook, omdat tot nu toe sprake is geweest van een zeer eenzijdig proces. De beperking is echter dat het na het indienen van de zienswijze uit handen is van de Staten.

In de zienswijze worden tegenover een aantal argumenten van de Minister andere argumenten ingebracht. Op basis van de vijf randvoorwaarden die de Staten in februari jl. hebben vastgesteld, worden de plannen van de Minister goed ontleed en de zorg daarover uitgesproken.

Indien de second opinion als uitgangspunt wordt genomen, blijft er feitelijk weinig heel van de plannen van de Minister. De VVD vond de toon van de second opinion af en toe wel erg zuur en betweterig, maar veelal wordt wel de spijker op de kop geslagen.

De VVD is van mening dat de toon in de voorliggende zienswijze niet betweterig is en dat daarin duidelijk de zorg van de Staten worden verwoord.

In de zienswijze wordt gesproken over meer tijd nemen. Geïnformeerd wordt hoe dat wordt gezien. De Minister heeft een jaar uitstel gegeven. Geïnformeerd wordt welke mogelijkheden GS daarin nog meer zien.

De VVD maakt zich voorts zorgen over de timing van de verkiezingen en de praktische uitwerking daarvan. De vraag is wat PS en GS in zes maanden kunnen doen; dat is naar verwachting heel weinig. Twee verkiezingen achter elkaar leiden voor alle partijen tot veel

druk (samenstelling van de kieslijst, financiering van de verkiezingen). De VVD vraagt daarvoor aandacht.

De heer Dercksen informeert of de VVD signalen heeft van de VVD-fracties in de Eerste- en Tweede Kamer dat zij niet om de zienswijze van de provincie Utrecht heen kunnen.

De heer Tuijnman hoopt dat dit het geval zal zijn en is daarover wel in gesprek. Hij staat op het standpunt dat voor alle partijen geldt dat, na indiending van de zienswijze, de enige krachtige manier is om in gesprek te blijven met de eigen fracties in de Eerste- en Tweede Kamer, maar ook met de Minister, hetgeen vooral op bestuurlijk niveau zal zijn.

De heer Buiting sluit zich aan bij de opmerking over de politieke beschouwingen.

In algemene zin hecht het CDA eraan waardering uit te spreken voor de voorliggende zienswijze. Destijds heeft het CDA aan minister Plasterk gevraagd welke methodologie en argumentatielijn werden gehanteerd. De zienswijze bevat een zuivere argumentatielijn, heel geserreerd; er is goed op de diverse onderdelen ingegaan.

Het CDA sluit zich aan bij de vraag van D66 over het rapport van Twijnstra Gudde. De vraag is of dit niet meer moet worden weergegeven of dat hierover niet in ieder geval een procedurele opmerking moet worden gemaakt. Voor het werk dat is verzet, komt het er wat mager uit.

Vervolgens heeft het CDA een aantal vragen die vooruitkijken. Het CDA acht het interessant te vernemen hoe het College daarin staat.

In het stuk wordt een aantal argumentatielijnen bewandeld, dat de vraag oproept wat de volgende stap in die argumentatielijn zal zijn. Spreker noemt er in deze drie.

Voor het geval dat in de toekomst toch een proces van opschaling plaatsvindt, wordt aangegeven dat er een aantal andere varianten is. Die zijn echter niet onderzocht. De vraag is of het niet gewenst is dat de provincie die varianten de komende tijd zelf onderzoekt, los van wat de Minister doet.

Hetzelfde geldt voor de second opinion. Het is zowel een interessante these als antithese. Op de businesscase komt een second opinion, waarin goed wordt beargumenteerd waarom de businesscase op veel punten een doelredenering is en waarom het nogal eenzijdig wordt benaderd. Dat vraagt in de visie van het CDA echter wel om een nadere uitwerking, omdat anders sprake is van een antithese op een these. Dat is in de toekomst mogelijk niet sterk. De vraag is in welke mate GS een uitwerking willen geven aan een aantal gedachtelijnen, dat in de second opinion van de businesscase wordt neergezet.

Tot slot wijst spreker op de takendiscussie. In de afgelopen jaren is de discussie sterk gericht op de kerntaken. Vanuit de provincie Utrecht is meermalen gepleit voor een krachtig middenbestuur. Dit betekent uit functioneel oogpunt, dat allerlei overlappende lagen in het middenbestuur zouden moeten verdwijnen. In het kader van de decentralisatie van o.a. zorg- en welzijnstaken richting gemeenten, vraagt het CDA zich af of niet een proactief takendebat moet worden gevoerd, waarbij wordt nagedacht over welke taken van de centrale overheid naar dat middenbestuur moeten worden gedecentraliseerd, om vervolgens op langere termijn te kunnen nadenken over een beter schaalniveau. In het verlengde van economie zou bv. het thema werkgelegenheid kunnen worden opgepakt. Indien in termen van schaalgrootte wordt gedacht is de vraag of dat soort thema's niet verder moeten worden uitgewerkt.

De heer De Kruijff deelt mede dat het politieke debat op 30 september a.s. zal worden gevoerd.

De PvdA is voorstander van de voorgestelde fusie, omdat de meerwaarde van die opschaling in de afgelopen jaren in de visie van de PvdA helder is aangetoond.

Ook de PvdA ziet mogelijkheden om het huidige voorstel aanzienlijk te verbeteren en heeft hierover aan het begin van het jaar al opmerkingen gemaakt. Het gaat om de relatie met de

rest van het land, de bevoegdheden van de nieuwe provincie, de vervoersregio Amsterdam. De PvdA acht het noodzakelijk daarover door te praten. De PvdA is van mening dat dit het meest effectief zou zijn in samenspraak met de Minister. De voorliggende zienswijze biedt de opening voor een constructief gesprek met de Minister over die punten, hetgeen de PvdA zeer waardeert. De zienswijze heeft een goede, logische opbouw. In de laatste alinea wordt helder aangegeven dat de bereidheid om te praten over het huidige voorstel aanwezig is, dat er vooralsnog een 'nee' ligt en dat de provincie Utrecht bereid is de eigen expertise in te zetten om tot een beter voorstel te komen. Dat maakt het voor de PvdA mogelijk om de zienswijze te steunen. Daarbij hecht spreker er aan op te merken dat de PvdA wel moeite heeft met de enigszins negatieve toon op een aantal plekken in de zienswijze en de negatieve berichtgeving daaromheen in de media. Op grond hiervan overweegt de PvdA een eigen verklaring naar buiten te brengen, waarin helder tot uiting komt hoe de PvdA in het proces staat. Samenvattend merkt spreker op dat de PvdA derhalve een wat andere aanvliegroute heeft. De toon van de PvdA is een andere dan op onderdelen in het stuk; de verwachte uitkomst is misschien ook anders dan andere partijen. De PvdA gaat er vanuit dat de fusie uiteindelijk tot stand zal komen. Desondanks is de PvdA halverwege dat proces voorstander van een goed gesprek over verbetering van het huidige voorstel. Op die grond zal de voorliggende zienswijze worden ondersteund.

De heer Nugteren sluit zich aan bij de opmerking over de politieke beschouwingen. GroenLinks staat op het standpunt dat de voorliggende zienswijze goed is onderbouwd en daarmee evenwichtig en doordacht, waarvoor waardering wordt uitgesproken. De onderbouwing door een regioanalyse, opiniepeiling, consultaties met gemeenten en anderen, had wat GroenLinks betreft wel prominenter naar voren mogen komen. GroenLinks sluit zich aan bij de vraag van D66 over de economische samenhang met Amsterdam. GroenLinks is op zich geen tegenstander van opschaling. Het voorstel dat thans voorligt is echter ook voor GroenLinks niet aanvaardbaar, om redenen die in de zienswijze zijn verwoord. Op grond van de evenwichtige zienswijze, zal deze worden gesteund. Een complexe discussie over een complex vraagstuk is tot een paar hoofdlijnen teruggebracht. Voor GroenLinks is de hoofdlijn dat, indien een krachtig middenbestuur wordt voorgestaan, eerst moet worden gesproken over wat de taken en bevoegdheden moeten zijn om dat te realiseren. Pas daarna komt de schaalgrootte aan de orde. GroenLinks steunt de suggestie van het CDA dat de provincie zelf de voorgestane taken en bevoegdheden verder uitwerkt, temeer omdat uit de consultaties met de gemeenten naar voren is gekomen dat ook zij meer duidelijkheid op dat terrein bepleiten. Verwacht wordt dat de gemeenten zeer behulpzaam kunnen zijn bij de verdere discussie hierover die ongetwijfeld gaat komen. Door de gedegen zienswijze, onderschrijft GroenLinks de visie van de VVD dat de Eerste- en Tweede Kamer hier niet omheen kunnen.

De heer Dercksen deelt mede dat de PVV het politieke oordeel in de statenvergadering op 30 september a.s. zal vellen. De voorliggende zienswijze is een nadere uitwerking van de randvoorwaarden, die aan het begin van dit jaar door de Staten zijn vastgesteld. De PVV heeft daarmee ingestemd. Op grond daarvan, zal de PVV de voorliggende zienswijze ook in grote lijnen steunen. Er staat in de zienswijze een aantal elementen waarmee de PVV minder gelukkig is, bv. dat de provincie haar legitimiteit ontleent aan een eigen belastinggebied. De PVV denkt daar anders over. De PVV betreurt voorts dat in de zienswijze niet is opgenomen dat de provincie

Utrecht niet heeft gekozen voor een referendum en daarmee niet tegemoet wordt gekomen aan de wens van de Minister om de burger bij dit proces te betrekken.

Op de vraag van de heer Schaddelee hoe de PVV de opiniepeiling weegt, antwoordt spreker hierop nader te zullen terugkomen bij het volgende agendapunt.

De heer Schaddelee merkt op de provincie een behoorlijk uitgebreide opiniepeiling heeft laten uitvoeren, op grond waarvan in zijn visie niet kan worden gesteld dat de mening van de burger helemaal niet is meegenomen in deze zienswijze. Geïnformeerd wordt welke meerwaarde volgens de PVV uit het referendum zou kunnen worden gehaald en of dat dan een ontbrekende schakel is in de zienswijze.

De heer Dercksen antwoordt dat de PVV op het standpunt staat dat een opiniepeiling nooit een referendum kan vervangen. Een peiling heeft altijd een marge. Bij referenda is sprake van andere opkomstpercentages dan bij peilingen. Burgers worden in andere groepen gewogen. Het is wat de PVV betreft een stap voorwaarts dat ook GS thans zeggen dat er meer aan peilingen moet worden gedaan. De PVV acht dit een goede beweging. Als het echter gaat om het bestaan van de provincie Utrecht, vindt de PVV dat de burger daarover het ultieme woord zouden moeten hebben. Het is de PVV bekend dat een referendum geen dwingende uitslag betreft, maar het vervult op zijn minst een adviserende rol richting de Minister.

Spreker merkt tot slot op dat de PVV met verbazing waarneemt hoe Nederland wordt bestuurd, met de wijze waarop dergelijke voorstellen naar de provincie, gemeenten en burgers gaat. Argumentatie volgt achteraf, financiële argumentatie wordt er in negen weken aan toegevoegd, terwijl het om drie landsdelen gaat met 4,5 mln mensen. Daar spreekt in de visie van de PVV een grote minachting richting de burger uit.

Naar aanleiding van een desbetreffende opmerking van de heer Nugteren, antwoordt spreker met GroenLinks de hoop te delen dat het voorstel door de voorliggende zienswijze wordt gecorrigeerd. De signalen die spreker tot nu toe van de Minister in de media leest duiden daar echter niet op.

De heer Van Wikselaar memoreert dat de voorliggende zienswijze een compromis is van hetgeen door alle partijen is ingebracht. De SGP acht het van belang dat er richting Den Haag een eenduidig signaal wordt afgegeven met een zo groot mogelijke draagkracht. In de visie van de SGP wordt dat bereikt met de voorliggende zienswijze. Op grond daarvan, zal de SGP deze ook steunen. Dat laat onverlet dat er in het proces nog een aantal elementen is waarmee de SGP moeite heeft en waarop nader zal worden teruggekomen in de statenvergadering.

De heer Schaddelee merkt op dat al veel is gezegd. De ChristenUnie is benieuwd naar een ieders inbreng in de komende statenvergadering; hij verwacht niet veel verrassingen. Spreker deelt mede dat de voorliggende zienswijze wat de ChristenUnie betreft hier en daar nog wat scherper geformuleerd had mogen worden. Er zijn echter wat compromissen gedaan om tot een zo breed mogelijk draagvlak te komen. De ChristenUnie spreekt waardering uit voor het feit dat een gesprekronde met alle partijen is ingelast om te proberen een zienswijze neer te leggen die unaniem door GS en PS wordt gedragen, ook in de afwijzing van de opschaling pilot in de huidige vorm. Dat is de ChristenUnie inhoudelijk een offer waard. Aangezien inhoudelijk wel duidelijk is waar iedereen staat, mag het voorliggende stuk wat de ChristenUnie betreft als sterstuk naar de statenvergadering worden doorgeleid, maar waarschijnlijk is dit een te ambitieus voorstel.

Mevrouw Mineur merkt op dat de SP uitgebreid op dit onderwerp in zal gaan in de statenvergadering op 30 september a.s.

Het verheugt de SP dat in de voorliggende zienswijze sterk op argumenten wordt ingezet. Zo moet een discussie lopen. De SP hoopt dat er vaker op die manier energie wordt gestoken in de zoektocht naar consensus, omdat dit het draagvlak voor het beleid bevordert.

De SP moet nog in de fractie bespreken of de voorliggende zienswijze wordt ondersteund.

Door de fusie-goeroe Hans Schenk uit Utrecht zijn tienduizenden fusies bekeken. Gebleken is dat 85% van alle fusies mislukt, 15% daarvan wordt een grote flop. De onderbouwing, waarom het nu wel goed zou gaan, mist de SP. Alle signalen staan feitelijk op rood, dat dit een van de 15% is.

Een zienswijze die uitdraagt dat een fusie wellicht een aardig idee is, maar dan met een andere provincie, staat ver van waar de SP thans staat.

Desgevraagd door mevrouw Versteeg, antwoordt spreekster dat Hans Schenk gerealiseerde fusies heeft onderzocht op allerlei gebied. Uit dat onderzoek blijkt dat 85% is mislukt. De SP staat om die reden zeer kritisch tegenover het idee van een fusie.

De heer De Kruijf is benieuwd naar die studie en informeert of daarin ook iets wordt gezegd over een provinciale fusie.

De heer Tuijnman staat op het standpunt dat daarnaar indirect wel wordt verwezen, omdat de zienswijze o.a. verwijst naar de second opinion, waarin het door de SP naar vorengebrachte bezwaar ook duidelijk wordt verwoord. Spreker staat derhalve op het standpunt dat tegemoet wordt gekomen aan de kritiek van de SP.

Mevrouw Mineur merkt op dat hetgeen in de second opinion staat één ding is. In de voorliggende zienswijze staat wat anders, nl. onderzoek alternatieven, i.c. fusies met andere provincies. Voor de SP is dat een grote hobbel, omdat zij niet op het standpunt staat dat er perse moet worden gefuseerd; dat wordt overigens gesteund door de gehouden opiniepeiling. In antwoord op de vraag van de PvdA, deelt spreekster mede dat er tot nu toe nog geen provincies zijn gefuseerd. Zij zegt toe de studie van Hans Schenk aan de PvdA te zullen doen toekomen.

De heer Buiting leest in de zienswijze niet zozeer dat er perse met anderen moet worden samengewerkt. Uit de opiniepeiling blijkt dat een samenwerking wellicht een goede gedachte is en wellicht met hele andere partners dan de nu voorgestelde. De volgorde van denken moet echter altijd zijn, dat eerst wordt bekeken om welke taken het gaat en wat de winst is van enige vorm van opschaling. Vervolgens worden daarbij de functioneel beste partners gezocht. In het voorstel van de Minister wordt eerst het besluit tot de fusie genomen, waarbij vervolgens een businesscase wordt bedacht en de taken. In studies, zoals die door Hans Schenk, wordt altijd gezegd dat met een doelredenering nagenoeg altijd bedrogen wordt uitgekomen.

Mevrouw Mineur vervolgt dat de tweede hobbel voor de SP de opiniepeiling is. Met de opiniepeiling is aan 4000 inwoners hun mening gevraagd. Dat betekent dat aan 900.000 inwoners niet wordt gevraagd wat zij ervan vinden.

Mevrouw Hoek spreekt haar waardering uit voor de wijze waarop de zienswijze tot stand is gekomen. Er is veel tijd in gestopt, waarvoor de provincie in feite een vergoeding zou mogen krijgen van de Minister.

50PLUS kan zich vinden in de voorliggende zienswijze, waarin een fusie niet wordt afgewezen maar wel in de voorgestelde vorm, waardoor het niet nu kan.

50PLUS staat op het standpunt dat de opiniepeiling te mager is om daaruit een conclusie te kunnen trekken wat de inwoners van de provincie Utrecht al dan niet willen. 50PLUS is voorstander van een referendum. Wel is daarbij de vraag wat er met de uitkomst wordt gedaan.

In reactie op het betoog van D66 hecht spreekster eraan op te merken dat het grootste gedeelte van Stichtse Vecht op Utrecht is gericht.

In het kader van het terugbrengen van het aantal bestuurlijke tussenlagen, mist 50PLUS de waterschappen. De uiteindelijke visie moet over het hele land gaan en niet alleen over een gedeelte.

Gedeputeerde Pennarts merkt, met betrekking tot de opmerking over de economische samenhang, op dat de provincie in de zienswijze het andere geluid wil laten horen. De Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel suggereert dat er een daily urban system is tussen Utrecht en Amsterdam. In de zienswijze wordt aangegeven dat dit niet uit de aangehaalde onderzoeken blijkt. Het Rabobank Nederland onderzoek is gebaseerd op het betalingsverkeer en biedt derhalve een redelijk goed beeld over waar de werkelijke economische oriëntatie van gemeenten ligt. Daaruit blijkt dat De Ronde Venen wat meer op Amsterdam is georiënteerd, maar dat dit voor een deel van Stichtse Vecht, m.n. Maarssen, niet het geval is. De provincie geeft in de zienswijze aan dat er meer aspecten ten grondslag liggen aan het provinciale takengebied, hetgeen ook een oriëntatie naar andere provincies zoals Zuid-Holland en Gelderland vergt.

Desgevraagd door mevrouw Versteeg, antwoordt spreekster dat de KvK in haar visie niet van mening is veranderd. Het rapport van de KvdK is overigens niet zo richtinggevend, maar meer constaterend over de mogelijke samenwerkingsverbanden. In de reactie van de stakeholders wordt aangegeven dat een opschaling op zichzelf niet zoveel extra oplevert; het gaat met name om de opschaling gecombineerd met de taken en bevoegdheden die daarbij horen. Dat is ook de mening van de KvK in de stakeholdersbijeenkomst.

Het is niet zo dat de provincie alleen maar een tegengeluid wil laten horen. De Memorie van Toelichting redeneert echter enkel vanuit de Utrecht – Amsterdam combinatie. De provincie geeft aan dat dit een evenwichtiger benadering behoeft, omdat het door de Minister gesuggereerde daily urban system niet door onderzoeksgegevens wordt onderbouwd. Daarmee wordt overigens niet ontkend dat er een oriëntatie op de Randstad is; Utrecht is daar onderdeel van en profileert zich op die wijze ook in Europa.

Mevrouw Versteeg stelt dat dit in de visie van D66 niet evenwichtig in de zienswijze terecht is gekomen. Hierop zal nader worden teruggekomen in de statenvergadering.

Gedeputeerde Pennarts vervolgt dat de redenering in de zienswijze is gebaseerd op de door PS meegegeven randvoorwaarden. Het Twijnstra Gudde rapport is daarin gebruikt om te laten zien dat, indien vanuit de inhoud wordt geredeneerd, meerdere varianten mogelijk zijn. Dat brengt in de zienswijze de conclusie dat de provincie meerdere varianten onderzocht zou willen zien. Op blz. 4 van de zienswijze wordt ook naar het Twijnstra Gudde rapport, dat overigens als bijlage met de zienswijze wordt meegestuurd, verwezen. In de randvoorwaardensystematiek is het Twijnstra Gudde rapport in de visie van spreekster doelmatig gebruikt.

De opmerking over de zure en betweterige toon van de second opinion is feitelijk gericht tegen de opstellers. De provincie heeft de kosten-batenanalyse niet zelf uitgevoerd, maar daarop slechts hoeven reageren. Wellicht rechtvaardigt dat enigszins de toon die daarin is gekozen.

De vragen over de PS-verkiezingen in relatie tot het tijdpad zijn reëel en zijn ook door de Eerste Kamer bij de Minister aangekaart toen zijn voornemen werd besproken. Daarna is de Minister met de brief gekomen, die de Staten in afschrift hebben ontvangen, waarin hij in feite niet veel meer opties biedt dan 2016. De provincie zal ten aanzien van het punt over de PS-verkiezingen met de Minister in gesprek blijven. Feitelijk is het echter een besluit dat de Minister neemt en dat ook samenhangt met de zittingstermijn van de Eerste Kamer. Het blijft een heikel punt in de hele procedure.

Zijdelings kwam aan de orde dat de zienswijze 16 oktober a.s. wordt verstuurd en dat daarna alleen nog sprake zal zijn van provinciale inbreng op bestuurlijk niveau. In de visie van

spreekster is dat ten dele waar. Het zal daarnaast nog steeds vanuit de eigen partijen mogelijk zijn om het gesprek te zoeken en de standpunten kenbaar te maken.

Met betrekking tot de vragen van het CDA om nadere uitwerking van een aantal punten, staat spreekster op het standpunt dat de provincie met het Twijnstra Gudde rapport laat zien dat er, indien vanuit de inhoud wordt geredeneerd, meerdere opties mogelijk zijn. Daarmee is een aardige voorzet gedaan en kan met recht en reden het verzoek aan de Minister worden gedaan om in de afwegingen en analyses meerdere varianten in te brengen. Spreekster is van mening dat het aan de Minister is om daarop een antwoord te formuleren. Ook voor de second opinion geldt, dat er een businesscase is gevraagd; die is gemaakt. Dat had voldoende kunnen zijn, ware het niet dat de businesscase op een aantal essentiële punten wankelt. Dat is aan de orde gesteld. Ook ten aanzien van dat punt is spreekster van mening dat de Minister de door hem gesuggereerde flinke kostenbesparingen moet aantonen. Uiteraard is de provincie bereid daaraan mee te werken, zoals zij ook heeft gedaan bij het aanleveren van de stukken voor de businesscase. Ten aanzien van de takendiscussie ligt het wat anders. Daarover is een afspraak gemaakt met de Minister, waarover gesprekken lopen. De provincie geeft aan dat er gekeken moet worden naar taken en bevoegdheden. Dan zal de provincie zelf ook moeten meekijken en meedenken over hoe tot een lijst van taken en bevoegdheden kan worden gekomen. Het is vervolgens wel aan de Minister bij zijn collegae te peilen in hoeverre de bereidheid bestaat om taken te decentraliseren en de democratische verantwoording daarvoor ook bij de Staten te leggen. De provincie is hierover met de Minister in gesprek, omdat dit nog een tweede aspect met zich meebrengt, nl. de inhoudelijke agenda van de nieuwe provincie: de kerntaken, de speerpunten. Dat gesprek moet met name binnen de nieuwe provincie worden gevoerd en dient het eerste onderwerp te zijn dat door het nieuwe provinciebestuur wordt besproken. Door de PvdA wordt geaccentueerd dat de zienswijze een basis moet zijn voor een constructief gesprek. Op die manier is de gespreksronde met de fracties ook ingezet. GS willen de zienswijze gebruiken om het constructieve gesprek te blijven voeren. Op basis van de randvoorwaarden is duidelijk aangegeven op welke punten het voorstel van de Minister nog niet voldoet, maar ook op welke wijze de provincie zou willen meewerken aan de verbetering daarvan.

Met betrekking tot de opmerking over de negatieve toon in de zienswijze, merkt spreekster op dat zij zich persoonlijk heeft ingespannen voor een stuk dat evenwichtigheid uitstraalt, maar wel kritisch is waar dat ook gerechtvaardigd is.

Met betrekking tot de negatieve berichtgeving erover, merkt zij op dat de media altijd de behoefte heeft om iets in een of twee zinnen samen te vatten. Dat gebeurt buiten de controle van de provincie. Zij is van mening dat de provincie met het persbericht een uiterste poging heeft gedaan om het evenwichtige verhaal vanuit het Utrechtse neer te leggen.

Met betrekking tot de opmerking dat de consultatie nog wat prominenter in de zienswijze naar voren had mogen komen, merkt spreekster op van mening te zijn dat zowel in het stuk als in de bijlagen een goede weergave staat van hoe het gesprek met het veld is gevoerd. Zij is daar ook trots op. In Noord-Holland is weliswaar sprake van een overzicht van een aantal reacties van stakeholders, maar dat is niet vergelijkbaar met de wijze waarop de provincie Utrecht inhoudelijk op thema het gesprek is aangegaan met gemeenten, maatschappelijke organisaties, bedrijven en instellingen en haar inwoners heeft geraadpleegd, waarmee een evenwichtige en onderbouwde reactie is opgehaald.

Nadat de zienswijze is verstuurd, zullen GS de Staten informeren over hoe zij de gesprekken en contacten met Den Haag levendig houden. Zij doet nogmaals een oproep om ook zelf via de partijlijnen de standpunten te benadrukken.

De provincie heeft op dit moment ook een eigen belastinggebied in de vorm van de provinciale opcenten. Een eigen belastinggebied is essentieel voor een overheid. Hierbij zij opgemerkt dat ca 75% van taken lokaal en regionaal worden uitgevoerd, terwijl maar 5% van

de totale belastingopbrengst lokaal en regionaal worden geïnd. De ruimte van het eigen belastinggebied is derhalve uitermate bescheiden.

Onderschreven wordt dat in de zienswijze geen aandacht wordt besteed aan het concept fusie op zich. De provincie zit min of meer in de beantwoording van het frame van de Memorie van Toelichting en het wetsontwerp van de Minister. Er wordt gereageerd op het fusievoornemen. Daarbij staat het concept fusie niet ter discussie.

De constatering van Hans Schenk over 85% van de fusies is gebaseerd op fusies bij bedrijven. Er is overigens ook onderzoek van Koelewijn over overheidsfusies, waarin aangegeven wordt dat als het met name niet goed gaat, focus en cultuurverschillen daarbij een belangrijke rol spelen.

Spreekster gaat de commissie niet overtuigen van het feit dat een opiniepeiling een referendum vervangt, omdat het twee verschillende instrumenten zijn. Zij wil wel benadrukken dat de provincie met de opiniepeiling op een representatieve wijze de mening van de Utrechters heeft gepeild. De rest van de discussie verwijst zij door naar het volgende agendapunt.

De waterschappen zijn geen voorstander van deze fusie, vanuit de gedachte van de nabijheid. Zij werken op peilniveau, dat zelfs per gemeente varieert. Voor de waterschappen is de noodzaak om nabij te besturen belangrijk. Als er in Nederland sprake is van een opschaling in landsdelen, zal dit ook de waterschappen raken en zullen zij daarop ook eigenstandig een reactie geven.

Mevrouw Hoek kan zich voorstellen dat hierover in de zienswijze zorg wordt uitgesproken zodat hieraan aandacht wordt besteed door de Minister. De waterschappen stoppen niet bij de grens van de provincie, waarmee wordt aangegeven dat niet slechts een deel in Nederland kan worden heringericht. Met het huidige voorstel van de Minister krijgen de waterschappen straks een geknipte bovenlaag boven zich. Dat lijkt spreekster geen gewenste situatie. Gedeputeerde Pennarts benadrukt dat het voorstel over een provinciale fusie gaat. De waterschappen waren wel aanwezig bij de stakeholdersbijeenkomsten en hebben daar ook gereageerd. 50PLUS kan ervan verzekerd zijn dat ook de waterschappen een zienswijze zullen indienen op dit wetsontwerp, waarin zij vanuit hun visie hun commentaar zullen geven op het voornemen van de Minister. Spreekster staat op het standpunt dat de provinciale zienswijze betrekking moet hebben op het provinciale verhaal waarbij de realiteit, dat er ook waterschappen zijn, overigens ook in het Twijnstra Gudde rapport op de eerste pagina's al aan de orde komt. In haar visie is er recht gedaan aan de positie van de waterschappen.

De voorzitter rondt de discussie af met de conclusie dat het debat over dit onderwerp zal worden vervolgd in de statenvergadering op 30 september a.s.

8. Statenbrief uitvoering motie referendum “referendum verordening”

De voorzitter licht toe dat in de voorliggende brief aan de Staten wordt gevraagd:

1. kennis te nemen van de stand van zaken met betrekking tot motie 13, Instellen referendumverordening;
2. Of de Staten van mening zijn dat er voldoende invulling is gegeven aan de geest van motie 14, Referendum provinciefusie.

De heer Schaddelee spreekt in de eerste plaats zijn waardering uit voor de heldere uiteenzetting die van GS is ontvangen. De ChristenUnie heeft kennisgenomen van de stand van zaken met betrekking tot motie 13 en is van mening dat er voldoende invulling is gegeven aan de geest van motie 14. De ChristenUnie heeft destijds tegen de motie gestemd. In de visie van de ChristenUnie staan in het voorliggende stuk voldoende argumenten om de vraag te stellen of het wel een goed idee is om een referendum te houden, volgend jaar, gekoppeld aan

de gemeenteraadsverkiezingen. De ChristenUnie is in algemene zin tegen referenda, omdat het in veel gevallen een nogal ernstige versimpeling van voorstelling van zaken is. Een referendumvraag wordt veelal niet in een brede afweging van alle voor- en tegenargumenten beantwoord, maar op basis van ‘onderbuikgevoelens’.

Desgevraagd door mevrouw Mineur, antwoordt spreker dat een referendum niet te vergelijken is met een Tweede Kamer verkiezing. Bij Tweede Kamerverkiezingen wordt voor een kandidaat gekozen. Het gaat een ieder niet aan op basis waarvan mensen die keuze maken. Bij een referendum wordt een concrete vraag voorgelegd. Ter illustratie wijst hij op het referendum met de vraag of met de Europese Grondwet wordt ingestemd. Spreker denkt dat 98% van de deelnemers aan het referendum de Europese Grondwet niet heeft gelezen en derhalve een keuze heeft gemaakt op basis van wat bv. in de media het hardst werd geroepen. Dat soort argumenten gaan op een gegeven moment de boventoon voeren bij referenda. Er kunnen allerlei ‘onderbuikgevoelens’ een rol gaan spelen die niets te maken hebben met de voorgelegde vraag, maar wel een behoorlijke invloed kunnen hebben.

De heer Derksen informeert of de ChristenUnie onderzoek paraat heeft waaruit blijkt dat mensen zich bij referenda laten leiden door ‘onderbuikgevoelens’ en dat dit niet gebeurt bij PS-verkiezingen of Tweede Kamer verkiezingen.

De heer Schaddelee zegt toe dit voor de statenvergadering te zullen opzoeken.

Spreker vervolgt dat gerefereerd wordt aan de gehouden opiniepeiling; een representatieve steekproef onder 4000 inwoners. Wat de ChristenUnie betreft is daarmee behoorlijk gepeild wat er onder de Utrechtse bevolking leeft, mede omdat dit min of meer in lijn is met eerdere onderzoeken van bv. RTV Utrecht. Dat is wat minder objectief, maar de parameters zijn wel overall ongeveer vergelijkbaar indien wordt gekeken naar voor- en tegenstanders van de provinciale pilot.

Een ander, voor de ChristenUnie essentiële, punt is dat er waarschijnlijk een referendum wordt gehouden op een moment dat helemaal nog niet duidelijk is waar dat referendum over gaat. Het wetsvoorstel ligt dan immers naar verwachting nog bij de Raad van State. De vraag is wat voor vraag de provincie dan concreet wil voorleggen aan de inwoners.

Mevrouw Mineur concludeert dat de ChristenUnie stelt dat, omdat de Minister met zijn data heeft geschoven, de provincie de gelegenheid om te horen wat de burgers ervan vinden wordt ontnomen. Dat is in de visie van de SP een nogal makkelijke manier om de burger zijn zeggenschap te ontnemen. Het verbaast de SP dat dat voor de ChristenUnie het doorslaggevende argument is om geen referendum te houden.

De heer Schaddelee geeft aan dat het in feite gelegenheidsargumenten betreffen, omdat de ChristenUnie destijds tegen de motie heeft gestemd. Hij ziet die argumenten thans bevestigd in de voorliggende statenbrief. Aangegeven wordt dat er een opiniepeiling is gehouden. Het referendum wordt gehouden op een moment dat er nog niet heel veel bekend is. Een alternatief zou kunnen zijn dat het referendum bv. wordt gekoppeld aan de Europese verkiezingen.

De ChristenUnie informeert vervolgens wie er mogen meestemmen over het referendum. Gemeenteraadsverkiezingen zijn voor alle ingezetenen, ongeacht de nationaliteit. Met de Europese nationaliteit mag so wie so worden meegestemd; een niet Europese nationaliteit mag meestemmen indien iemand vijf jaar ingezetene is. De vraag is of dat allemaal mensen zijn die meestemmen met het referendum, of dat het criterium wordt gehanteerd dat bij provinciale verkiezingen geldt. In dat geval voorziet de ChristenUnie een moeilijkheid ontstaan bij de stembureauleden, omdat die twee wegingscriteria moeten hanteren om mensen toe te laten tot de gemeenteraadsverkiezing en het referendum. Geïnfomeerd wordt of dat is meegewogen.

De heer Van Wikselaar memoreert dat uit de opiniepeiling blijkt dat 53% tegen is en 28% het niet weet omdat ze de goede argumenten niet kennen. Indien aan hen de goede argumenten zouden worden uitgelegd, zou het aantal dat tegen is groter zijn. Op grond hiervan is de SGP geen voorstander van een referendum, waarmee € 8 ton is gemoeid. Op dat moment zou aan de inwoners namelijk een vraag worden voorgelegd, waarop het antwoord op basis van de argumenten en voorliggende stukken alleen maar nee kan zijn. De inwoners zouden zich niet serieus genomen voelen.

Desgevraagd door de heer Dercksen, antwoordt spreker dat de SGP op het standpunt staat dat het voorstel van de Minister dermate slecht is onderbouwd, dat daarover nooit een positief besluit kan worden genomen en op grond daarvan acht de SGP het niet zinvol een dergelijke vraag aan de inwoners te stellen, dat ook nog eens € 8 ton kost.

De heer Dercksen deelt mede enigszins verbaasd te zijn over de voorliggende brief, omdat er volgens de PVV twee duidelijke moties lagen. Motie 13 van D66 heeft de PVV gesteund. In de voorliggende brief wordt aangegeven dat er nog eens met mensen is gesproken.

Geïnformeerd wordt met wie er is gesproken. In ieder geval niet met de PVV. Er komt een peiling naar voren. Een peiling vindt de PVV prima op allerlei terreinen; hoe meer de stem van de burger wordt gehoord hoe beter. Wat de PVV betreft moet de referendumverordening er nu zo spoedig mogelijk komen.

Motie 14 is het referendum over de provinciefusie. Daarbij wordt verwezen naar de peiling. Spreker verwijst naar de brief van GS d.d. 16 juli jl. over de peiling. Daarin staat dat de vraagstelling is toegesneden op de randvoorwaarden die GS zelf in een eerder stadium hebben gesteld. De PVV heeft geprotesteerd tegen die vraagstelling en bepleit de vraag der vragen te stellen, nl. of de mensen de fusie al dan niet willen. Dat is niet gebeurd. Dat was niet van belang, omdat men de randvoorwaarden getoetst wilde hebben. De PVV vraagt zich af hoe dan thans de vraag kan worden voorgelegd of er gehandeld is in de geest van die motie, waarin duidelijk om een referendum werd gevraagd.

De heer Nugteren memoreert dat de PVV al eerder heeft aangegeven dat in haar visie de vraag der vragen kennelijk niet in de opiniepeiling voorkwam. In de opiniepeiling wordt echter duidelijk gevraagd of men op de hoogte is van de discussie en de voornemens hieromtrent en wat men daarvan vindt. Spreker vraagt zich af welke andere vraag er nog moet worden gesteld om tot de betiteling vraag der vragen te komen.

De heer Dercksen antwoordt dat naar de bekende weg wordt gevraagd, want de vraag der vragen is: wilt u deze fusie tussen deze provincies?

De heer Nugteren is van mening dat die vraag in de opiniepeiling is beantwoord.

De heer Dercksen merkt op dat die vraag niet is gesteld en dus ook niet kan zijn beantwoord.

De vraag der vragen is verdekt in andere vragen in de opiniepeiling opgenomen. Dat vindt de PVV onjuist en daarom is daartegen direct geprotesteerd. Nu wordt de opiniepeiling als zoethouder voor het referendum gehouden, hetgeen de PVV onjuist vindt. Er is niet gehandeld in de geest van de motie. De PVV staat op het standpunt dat er een referendum moet worden georganiseerd.

Voorts wordt aangegeven dat het referendum mogelijk afbreuk doet aan de zeggingskracht van de zienswijze. Spreker wijst erop dat de Minister zelf in zijn voorstel van december heeft gezegd dat hij de burger intensief bij het proces wilde betrekken. De provincie komt daaraan slechts deels tegemoet. De PVV heeft tot nu toe in de media niet waargenomen dat naar andere provincies, waar geen referendum wordt gehouden, beter zou worden geluisterd.

Tot slot vestigt spreker de aandacht op het tijdpad. Een argument om te vragen of naar de geest van de motie is gehandeld, is dat de invoering van de provinciefusie een jaar is opgeschoven. De Minister stelde in december echter initieel voor om het wetsvoorstel eind 2013 bij de Raad van State neer te leggen. Aangezien de Raad van State er ook drie maanden

over doet, betekent dit dat er ook op dat moment nog geen advies van de Raad van State zou zijn geweest. De kans dat de Raad van State overigens positief zal adviseren moet niet groot worden geacht en volgens de PVV moet de kans dat het Kabinet de uitspraak van de Raad van State zal honoreren ook niet hoog worden ingeschat. De Minister heeft tot nu toe geen enkel oor gehad voor alle argumenten die uit brede kringen van de samenleving op hem af zijn gevuurd.

Mevrouw Versteeg deelt mede dat D66 zich aansluit bij de opmerking van de PVV dat de referendumverordening er zo snel mogelijk moet komen. De motie dateert van februari; D66 vindt de huidige stand van zaken teleurstellend. Er wordt als reden gegeven dat het heel zorgvuldig moet gebeuren, dat gemeenten het moeten uitvoeren en dat derhalve met al die gemeenten moet worden gesproken. Dat roept bij D66 de vraag op of als er op landelijk niveau een referendum wordt uitgeschreven met de ruim 400 gemeenten wordt overlegd hoe het referendum moet worden uitgevoerd. Geïnformeerd wordt of dit niet efficiënter kan door met bv. de VNG om de tafel te gaan zitten, indien die betrokkenheid wordt voorgestaan. Aangegeven wordt dat op een later moment op de referendumverordening wordt teruggekomen. D66 vindt dat te vaag en hecht in deze aan een concrete datum. Hierbij wordt gedacht aan een voorstel in de BEM-vergadering van 25 november a.s. dat wellicht in december kan worden vastgesteld.

Met betrekking tot motie 14, merkt spreekster op dat D66 om hele andere redenen dan de ChristenUnie en de SGP tegen is. Voor D66 is een referendum geen speeltje van politici om besluitvorming die hen niet bevalt tegen te houden; het is een noodrem van burgers op besluitvorming van politici die zij niet willen. Dat is de reden dat D66 wel voorstander is van een referendumverordening in deze provincie. Daarbij acht D66 een goed verwachtingsmanagement van belang. Er kan wel een referendum worden uitgeschreven voor de fusie, de uitkomst kan vervolgens worden meegenomen, maar de provincie kan het niet veranderen. Dat moet duidelijk zijn. Het moet ook altijd gaan om een stelling die objectief is geformuleerd en waarbij de informatievoorziening dusdanig is dat mensen een goede afweging kunnen maken.

D66 is het niet eens met het betoog van de SGP. Indien een referendum goed wordt ingekleed, moet de provincie daar wat mee kunnen, maar het moet wel zorgvuldig gebeuren.

Desalniettemin verheugt het D66 dat motie 14 niet tot uitvoering komt om bovengenoemde redenen.

De heer Dercksen memoreert dat burgers een referendum kunnen uitschrijven. Geïnformeerd wordt hoeveel burgers dat er precies moeten zijn.

Mevrouw Versteeg antwoordt dat dit percentage in de referendumverordening moet worden opgenomen; dat geldt eveneens voor het opkomstpercentage. Anders zegt de uitkomst van een referendum niet echt iets over het aantal mensen dat het daadwerkelijk steunt. Daarover moet goed worden nagedacht. Spreekster kan geen concreet aantal noemen. Zij kan zich voorstellen dat bekeken wordt wat in de referendumverordeningen in Noord-Holland en Limburg wordt genoemd. Als het voorstel van GS vervolgens wordt voorgelegd, zal daarnaar met elkaar moeten worden gekeken. De uitkomst van een referendum moet wel een goede afspiegeling zijn van de inwoners in de provincie.

Naar aanleiding van een desbetreffende opmerking van de heer Dercksen, antwoordt spreekster dat de opdracht bij GS is neergelegd. Er is verwezen naar de referendumverordeningen van Noord-Holland en Limburg. Zij verneemt thans dat 10.000 burgers een referendum kunnen laten uitschrijven. Indien dat een getal is waarover is nagedacht en dat een goede afspiegeling is van de inwoners van de provincie, is D66 bereid daarin mee te gaan. Vooralsnog wacht D66 een gedegen voorstel van GS af. Op basis daarvan zal daarnaar worden gekeken.

De heer Tuijnman deelt mede dat de VVD de lijn van GS steunt op basis van hun argumentatie.

De heer Dercksen informeert of de VVD nog steeds voorstander is van het houden van een referendum.

De heer Tuijnman antwoordt dat volgens de VVD voldoende invulling is gegeven aan de motie; de argumentatie wordt overtuigend geacht.

Mevrouw Mineur spreekt haar verbazing hierover uit, omdat de VVD een van de mede opstellers was van deze motie. Het doel was met name tot een referendumverordening te komen, zodat er een referendum kan worden gehouden.

Naar aanleiding van een desbetreffende opmerking van de heer Tuijnman, onderschrijft spreekster dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen motie 13 en 14. Spreekster meent zich echter te herinneren dat de VVD er voorstander van was dat er een referendum zou worden gehouden en eveneens dat er een referendumverordening zou worden opgesteld.

De heer Tuijnman memoreert dat de VVD niet voor motie 13 heeft gestemd. GS geven aan meer tijd nodig te hebben. Daarover wordt gesproken op het moment dat er ter zake een voorstel van GS voorligt.

Met betrekking tot motie 14, merkt spreker op dat thans sprake is van de zienswijze. Op grond daarvan acht de VVD het niet gewenst bij de gemeenteraadsverkiezingen een referendum te houden.

Deze draai in het standpunt van de VVD verbaast mevrouw Mineur. Zij zou graag de onderbouwing daarvan vernemen. Het is nogal een andere insteek dan destijds toen de motie werd opgesteld.

De heer Dercksen informeert of het standpunt van de VVD nog wel de mogelijkheid biedt om het referendum tijdens de Europese verkiezingen te houden. De vraag is of de VVD de burger nu wel of geen stem wil geven in dit proces.

De heer Buiting merkt op ook enigszins verbaasd te zijn over de opstelling van de VVD in deze, indien wordt gekeken naar de argumentatie waarvoor de Staten stonden op het moment dat de vraag werd gesteld of er al dan geen referendum moest komen. Op voorhand geeft spreker aan dat het CDA in algemene zin geen voorstander is van referenda. Het feit dat het CDA een dergelijke motie steunt, is derhalve geen vanzelfsprekendheid. Voor het CDA heeft nadrukkelijk de volgorde gespeeld die afkomstig was van de VVD. Vandaar de verbazing over de reactie van de VVD op dit moment. De VVD gaf destijds aan dat PS niet hebben gekozen voor de provinciale fusie. Het was de inzet van het Kabinet en vooral het optreden van de Minister, waarin nauwelijks op argumenten werd ingegaan. De Staten hebben toen aangegeven dat het buitengewoon belangrijk is dat het Kabinet voelt dat niet alleen de Staten argumentaties zullen aanvoeren, maar dat de provincie daarover ook haar inwoners zal raadplegen. Het gaat hier om een existentiële zaak. Het gaat om de oudste provincie van dit land waar mensen heel lang met elkaar een eigen gebied hebben gevormd, met elkaar hebben gestemd en hebben getracht met elkaar iets van deze provincie te maken. Daaruit is iets heel moois gegroeid, nl. de sterkste regio van Europa. Om dit zomaar opzij te zetten zonder diezelfde inwoners van dat gebied een stem te geven, getuigt van het niet serieus nemen van die burger. De argumenten die GS impliciet in de voorliggende brief geven, vindt spreker feitelijk van een tweede orde. De eerste orde was de gedachte het referendum boven de markt te houden totdat de Minister blijk zou geven naar de argumenten van de provincie te luisteren. De heer Tuijnman zet uiteen dat de VVD het van belang acht dat er een zienswijze komt die breed wordt gedragen door de Staten. De VVD heeft goede hoop dat de Minister thans wel luistert. Op grond van de geluiden vanuit de Eerste Kamer, verwacht spreker dat het huidige plan van de Minister grondig zal worden gewijzigd. Met die inschatting vindt de VVD het op dit moment niet nodig om tijdens de gemeenteraadsverkiezingen een referendum te houden.

Dat is geen draai van het standpunt van de VVD. De VVD volgt de lijn van het College, die zegt dat er voldoende invulling is gegeven aan de motie. Partijen kunnen daarover van mening verschillen. De VVD acht de zienswijze, de opiniepeiling, de stakeholdersbijeenkomsten en hun eigen argumentatie krachtig genoeg.

De heer Buiting merkt op dat de VVD blijkbaar meer weet. Als die wending in Den Haag duidelijk is, onderschrijft spreker dat het geld voor een referendum niet moet worden uitgegeven. Spreker zou daarover dan wel duidelijkheid willen hebben.

De heer Tuijnman merkt op dat dit een inschatting blijft. Wellicht nog een extra argument waarom de VVD er geen voorstander van is, is dat het advies van de Raad van State nog niet bekend is. De PVV geeft aan dat dit in het oude plan ook nog niet bekend was, zodat dit geen argument zou mogen zijn. De VVD staat echter op het standpunt dat dit wel moet worden meegewogen, zeker gezien de zienswijze die er ligt. De VVD staat op het standpunt dat, als er een afweging moet worden gemaakt over een referendum, dit niet het moment is.

Desgevraagd door de heer Dercksen, kan motie 14 wat de VVD betreft worden ingetrokken.

De heer Schaddelee merkt op dat de commissie geen moties kan intrekken. De motie is aangenomen en is volgens de VVD voldoende uitgevoerd.

De voorzitter onderschrijft dit. Hoe met de uitkomst van de bespreking in deze commissie moet worden omgegaan, wil zij voorleggen in het Presidium.

Gelet op de gevoeligheid die op dit onderwerp ligt, geeft de heer Buiting mee de rust te bewaren tot de statenvergadering en niet na afloop van deze vergadering met een persverklaring te komen, zoals in het voorliggende stuk wordt voorgesteld.

De heer Buiting benadrukt nogmaals dat het CDA ten principale niet voor referenda is, maar wel in dit existentiële geval. Spreker verwijst in deze naar zijn betoog in reactie op de VVD. Voor het CDA is het een stok achter de deur, op grond waarvan ervoor wordt gepleit alle voorbereidingen te treffen. Indien door de goede voorliggende zienswijze of geluiden die de provincie vanuit de Kamer bereiken blijkt dat een referendum niet nodig is, dan is het ook niet zinvol al die kosten te maken. De voorbereidingshandelingen verrichten is iets anders.

Het CDA staat op het standpunt dat, indien een referendum wordt gehouden dit ook serieus dient te worden genomen. In dat geval wordt niet alleen, zoals in de opiniepeiling, gevraagd of mensen bekend zijn met het dossier en wat zij daarvan vinden. Het is juist in de aanloop naar verkiezingen waarin argumenten worden gewisseld, kiezers worden bezocht en met elkaar het gesprek wordt gevoerd, wat een referendum tot een zinvol iets maakt. Het CDA staat op het standpunt dat de Staten zichzelf ook serieus moeten nemen in deze en dan is de kiezer wijs genoeg om aan te geven achter welk standpunt zij staan. Een referendum afspiegelen als kijken naar de 'onderbuikgevoelens' van burgers, vindt spreker in de eerste plaats minachting van burgers en in de tweede plaats minachting van de Staten zelf. De Staten kunnen ook zelf argumentatie opbouwen, daarover praten en van gedachten wisselen. Met betrekking tot de vragen in het voorliggende stuk, deelt spreker mede dat het CDA zich nog nader wil beraden over wat wijsheid is ten aanzien van de twee moties. Wat spreker betreft ligt er veel gevoeligheid op.

De heer De Kruijf deelt mede dat de PvdA voorstander is van een zorgvuldige voorbereiding van een referendumverordening. De PvdA heeft er geen moeite mee indien dat iets meer tijd kost. Het moet echter wel in de tijd worden begrensd.

Mevrouw Mineur wijst erop dat de moties al zeven maanden geleden zijn aangenomen.

De heer De Kruijf geeft aan dat hij GS niet hoeft te verdedigen. Uit de voorliggende brief blijkt echter dat er kennelijk nog iets meer tijd nodig is om het goed en zorgvuldig te doen. De PvdA is bereid wat extra tijd te geven, omdat zeer wordt gehecht aan een zorgvuldige voorbereiding van een dergelijke verordening.

Ten aanzien van motie 14, deelt spreker mede dat de PvdA de argumentatie voldoende vindt om daaraan nu geen verdere invulling te geven.

De heer Nugteren deelt mede dat GroenLinks geen tegenstander is van referenda. Dat moge ook blijken uit de andere motie die iets meer tijd nodig heeft voor de uitwerking. GroenLinks was echter niet voor dit referendum, omdat het 'mosterd na de maaltijd' wordt geacht; voorts had het te maken met de kosten. GroenLinks is op zich gevoelig voor het argument 'stok achter de deur' van het CDA. Spreker geeft in deze echter mee dat, indien nu een referendum in de lucht wordt gehouden, de Staten de zienswijze in feite als voorwaardelijk betitelen. Dat heeft een contraproductief effect. Om die reden verzoekt GroenLinks het CDA nogmaals serieus te overwegen of zij wil vasthouden aan het referendum.

De heer Buiting zal dit meenemen. Op voorhand merkt spreker echter op niet te twijfelen aan de uitkomst van het referendum. In zijn visie kunnen de zienswijze en het referendum elkaar versterken. Voorts heeft spreker persoonlijk het gevoel dat het een èn èn benadering is. De argumenten die naar voren worden gebracht in de innercircle van bestuurders en ingewijden, is iets anders dan argumenten over het voortbestaan van deze provincie in zijn zelfstandigheid. Dat is een andere vraag, die in de visie van spreker ten principale aan burgers zou moeten worden voorgelegd.

De heer Nugteren geeft aan niet zozeer in het èn èn karakter te geloven. Het duurt nog lange tijd voordat het referendum dezelfde uitslag zal geven, die het CDA en GroenLinks verwachten, nl. onderbouwing van de zienswijze. In de tussentijd bungelt de zienswijze in wezen. Door een andere fractie is naar voren gebracht dat een opiniepeiling een heel ander karakter kan hebben dan een referendum. Indien de provincie een dergelijk geluid laat horen en vervolgens een referendum in de lucht houdt, kan dit alleen maar betekenen dat de zienswijze mogelijk wordt gepasseerd door een referendum. GroenLinks acht dat zeer onverstandig.

Mevrouw Hoek stelt voor motie 14 aan te houden en de reactie van de Minister op de zienswijze van die provincie Utrecht en de andere twee provincies af te wachten.

Desgevraagd door mevrouw Mineur, antwoordt spreekster dat 50PLUS ermee kan instemmen dat verder wordt gewerkt aan het opstellen van de referendumverordening, omdat zij ervan uit gaat dat daarmee niet € 8 ton aan kosten is gemoeid.

Mevrouw Mineur deelt mede dat de SP de indruk heeft dat het College onder de referendummotie uit wil die zeven maanden geleden met 28 van de 47 stemmen is aangenomen. Het College noemt daarvoor vier argumenten:

1. een referendum is duur;
2. er is al een opiniepeiling gedaan;
3. het gaat niet om een besluit van het provinciaal bestuur maar van het Rijk;
4. de planning komt in de knel.

De SP vond en vindt dat de bevolking van de provincie Utrecht de kans moet hebben om zich uit te spreken over de toekomst van deze provincie. Een peiling is leuk, maar daarbij worden maar 4000 stemgerechtigden betrokken; er zijn ruim 900.000 mensen die dan niet in de gelegenheid worden gesteld om hun stem te laten horen. De SP vindt een peiling derhalve niet voldoende.

Dat een uitspraak wordt gedaan over een voorstel van het Rijk, vindt de SP niet meer dan logisch. Het gaat over de provincie Utrecht. Bovendien kan het Rijk geen referendum uitschrijven, omdat daarvoor nog geen wet bestaat. De SP heeft zich daarentegen uitgesproken voor het opstellen van een referendumverordening. Als zij goed telt, is daar ook nog steeds steun voor. De SP wil dan ook dat in ieder geval motie 13 onverkort wordt

uitgevoerd, maar ook motie 14 om een referendum te houden. De SP wil wel nadenken over het feit dat de planning is veranderd. Het College stelt dat de planning zozeer is veranderd, dat in 2014 eigenlijk nog geen referendum kan worden gehouden, omdat het voorstel dan nog bij de Raad van State ligt. De SP deelt die opvatting niet. Er staat nergens, in geen enkele wet of verordening, dat alleen een referendum mag worden gehouden over goedgekeurde wetsvoorstellen. De vraag die aan de inwoners van de provincie Utrecht moet worden gesteld is principieel. Die hangt niet op komma's of punten.

De heer Schaddelee wijst op de mogelijkheid dat de Minister op basis van de zienswijze met een wetsvoorstel komt om Utrecht samen te voegen met Noord-Brabant. De provincie heeft dan net een referendum opgetuigd, die over de vraag Noord-Holland, Flevoland en Utrecht gaat. Op grond hiervan acht de ChristenUnie het argument van de planning reëel.

Mevrouw Mineur onderschrijft dat dit een reëel probleem is, maar vooralsnog is er geen enkel signaal dat de Minister plannen heeft om Utrecht met een andere provincie samen te voegen. Zolang er geen enkele signaal is dat de Minister van zijn plan wil afwijken, zal dat serieus moeten worden genomen en als uitgangspunt worden genomen om aan de burgers voor te leggen.

Spreekster plaatst namens de SP vervolgens de volgende vragen.

- Indien in het hypothetische geval wordt besloten provinciale- of Europese verkiezingen af te wachten, is de vraag hoe dat zich verhoudt tot de agenda van de Eerste en Tweede Kamer.
- Het College heeft het over mogelijke alternatieven. Daarbij wordt o.a. DigiD genoemd. Geïnformeerd wordt hoe snel het College met goed gedocumenteerde alternatieven kan komen en hoeveel procent van de Utrechtse inwoners gebruik zouden kunnen maken van deze alternatieven. De vraag is voorts wat de ervaringen zijn qua opkomst. Als de opkomst bij de Waterschapverkiezingen een indicatie is, dan heeft de SP daar vraagtekens bij.
- Het plan is afkomstig van de Minister. Hij dwingt de provincie in feite om dit soort onderzoeken te doen; € 8 ton is veel geld. Aan het College wordt verzocht uit te zoeken hoe dit soort bedragen op het Rijk kunnen worden verhaald.

Gedeputeerde Pennarts gaat als volgt in op de vragen en opmerkingen.

Motie 13

Dat de referendumverordening er nog niet is, heeft meerdere redenen. Een belangrijk reden is dat het schrijven van de zienswijze veel aandacht heeft gevraagd. Daarnaast vergt het nogal wat overleg. Onderschreven wordt dat Limburg en Noord-Holland een referendumverordening hebben, maar over die verordening heeft geen overleg plaatsgevonden met gemeenten en er is niet gekeken naar alternatieven. Gemeenten voeren de referenda voor de provincie uit. Het is derhalve wel zaak daarover met hen contact te hebben. Er zijn geen gemeenten met ervaring met verkiezingen in combinatie met een referendum. Er wordt derhalve eerst overleg gevoerd met de stembureaus. Er is ook contact gezocht met de burgemeesters van kleine, middelgrote en grote steden. Dat laat de provincie meewegen in de manier waarop de verordening wordt geschreven. Daarbij worden alternatieven overwogen bv. of iets digitaals zou kunnen worden gedaan, uiteraard succesvoller dan bij de waterschapsverkiezingen. Kortom al die punten hebben een rol gespeeld bij het verzoek iets meer tijd te gunnen. Het voorstel kan begin 2014 tegemoet worden gezien. Desgewenst kan zij in november met een planning komen waarin de stappen om tot de verordening te komen worden aangegeven.

Naar aanleiding van een desbetreffende opmerking van mevrouw Versteeg, merkt spreekster op dat de vraag of het Rijk met 429 gemeenten zou overleggen over een referendum voor haar niet aan de orde is. De provincie heeft een goede relatie met de 26 gemeenten binnen haar

grens. Zij acht het van belang in deze hun mening te peilen en eventuele zorgen weg te nemen. Die discussie wordt nog met gemeenten gevoerd. Spreekster vindt dit een provinciale verantwoordelijkheid en haar verantwoordelijkheid als gedeputeerde bestuur.

Indien om een smartere planning wordt verzocht, komt spreekster aan die wens tegemoet. Zij zegt toe de commissie in de volgende vergadering een planning te zullen voorleggen waarin concreet wordt aangegeven wanneer de verordening in de commissie en de Staten kan worden behandeld.

Mevrouw Versteeg merkt op dat als met alle Utrechtse gemeenten wordt overlegd, zij begrijpt dat zoveel tijd nodig is. Haar vraag blijft waarom op landelijk niveau wel referenda kunnen worden georganiseerd, waarbij niet met meer dan 400 gemeenten afzonderlijk wordt overlegd. D66 acht de provinciale werkwijze niet efficiënt en heeft moeite met het feit dat naar begin 2014 wordt gekoerst. D66 wil de planning op zo kort mogelijke termijn zien en zal zich daarover vervolgens beraden binnen de fractie.

Mevrouw Mineur memoreert dat er op dit moment landelijk geen wet is die een referendum mogelijk maakt. Er is een tijdelijke wet geweest. Die had moeten worden verlengd, hetgeen niet is gebeurd.

De heer Dercksen informeert of Noord-Holland en Limburg destijds ook zo uitgebreid overlegd hebben met de gemeenten.

Gedeputeerde Pennarts antwoordt dat een provincie die een referendum uitschrijft en gemeenten daarbij betreft, een nieuw fenomeen is. Noord-Holland en Limburg hebben dat uitgebreide overleg met gemeenten niet gevoerd. Er is een verschil tussen een referendumverordening hebben en een referendumverordening hebben die ook bruikbaar is, waarbij wordt nagedacht over vragen als het quorum van handtekeningen dat nodig is, de focus waarover een besluit wordt gevraagd; willen PS overal de mogelijkheid geven om een referendum te houden of zijn er besluiten waar dat niet wordt voorstaan; welke ondergrens wordt gehanteerd, wanneer een referendum geslaagd is. Dat zal per vraag moeten worden besproken. De verordening is slechts een technisch verhaal; de specifieke vraag komt daar bovenop. Een goede referendumverordening heeft enige voeten in aarde. Voorts acht spreekster het van deze tijd om ook de alternatieven te onderzoeken, bv. wat digitaal mogelijk is.

Dat is, in combinatie met alle werkzaamheden die zijn verricht om de zienswijze tot stand te brengen, de reden dat zij er nog niet aan toe is gekomen waarvoor zij haar verontschuldiging aanbiedt. Zij zegt toe dat de Staten een planning krijgen die een goed doorzicht biedt in wanneer wat kan worden verwacht.

De heer Dercksen hoort thans alleen onderwerpen die niet met gemeenten maar met de Staten zouden moeten worden besproken. De gemeenten behoeven slechts een stemhokje te openen, hetgeen toch sneller te regelen moet zijn dan de discussie die in de Staten moet worden gevoerd. De PVV pleit er derhalve voor de discussie met de Staten snel op te starten.

De heer Nugteren merkt op dat de terminologie die de PVV gebruikt de gemeenten juist zo huiselijk maken om mee te werken aan de referenda die de provincie wil houden. Spreker staat op het standpunt dat de PVV dit veel serieuzer moet nemen.

De heer Dercksen bevestigt dat de gemeenten serieus moeten worden genomen. GS zijn echter al zeven maanden bezig met de uitvoering van de motie. Volgens de PVV moet er nu een discussie worden gevoerd met de Staten over de inhoud van de referendumverordening. Gedeputeerde Pennarts vervolgt dat wel degelijk al onderzoek is gedaan, anders zou zij bv. niet kunnen rapporteren dat gemeenten daar moeilijk inzitten. Overigens hebben de gemeenten benadrukt bereid te zijn om hun medewerking te verlenen. Spreekster neemt de opmerking ter harte en komt met een planning. Het streven is de Staten zo spoedig mogelijk een bruikbare en werkbare verordening voor te leggen.

Motie 14

Spreekster onderschrijft dat een referendum geen opiniepeiling is. Dat wordt ook niet gepretendeerd, maar wel dat met deze opiniepeiling op een beter moment tegemoet is gekomen aan de geest van de motie. De motie zegt in essentie dat het nodig is om het draagvlak van de inwoners van de provincie te meten, verder dan alleen PS. Dat heeft deze opiniepeiling gedaan. De opiniepeiling is statistisch zeer acceptabel, zeer representatief met een zeer geringe marge, met een vraagstelling die evenwichtig is en recht doet aan de randvoorwaarden van PS. Sterker nog, bij een referendum zou de opkomst wel eens heel anders kunnen zijn (bv. als gevolg slecht weer) dan de 53% die in het kader van de opiniepeiling heeft uitgesproken tegen een provinciale fusie te zijn. Het gaat erom dat het draagvlak van de inwoners van Utrecht thans op een verantwoorde, representatieve wijze is gepeild.

Op basis van de variabelen van de selectie (leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, stemgedrag) kan worden gesteld dat er sprake is van een representatieve steekproef, op een moment dat het de provincie goed uitkomt, nl. dat het kan worden gebruikt in de zienswijze en daarmee overtuiging kan worden toegevoegd.

Het probleem van het houden van een referendum op een later moment is in de eerste plaats dat het niet meer aan de provincie Utrecht is om er iets van te vinden; in de tweede plaats hangt het boven de ingediende zienswijze. De vraag is nl. wat de zienswijze nog waard is als er een bepaalde uitslag uit het referendum komt. Om voornoemde redenen, stellen GS voor de opiniepeiling als afdoende te beschouwen voor de invulling van het draagvlak.

De heer Dercksen memoreert dat in de voorliggende statenbrief wordt gevraagd wat PS ervan vinden. Thans wordt aangegeven dat GS vinden dat er tegemoet is gekomen aan de geest van de motie. Op grond hiervan vraagt de PVV zich af waarom de vraag aan PS wordt gesteld. Er ligt een aangenomen motie, waarin PS GS vragen het referendum te houden. In het kader van de opiniepeiling is nooit een verband gelegd met het referendum. Nu de opiniepeiling heeft plaatsgevonden, komen GS met het voorstel geen referendum meer te houden.

Gedeputeerde Pennarts antwoordt dat het een motie van de Staten is. Zij koppelt terug met de vraag of met de opiniepeiling is gehandeld in de geest van motie 14. Het is aan de Staten om dat te besluiten.

Naar aanleiding van een desbetreffende opmerking van de heer Dercksen, benadrukt spreekster het van belang te achten dat helder is dat de motie een opdracht van de Staten omvat met de ruimte voor haar als portefeuillehouder om daarop terug te koppelen. Dat is de insteek van de voorliggende statenbrief. Aan de Staten wordt gevraagd of de motie nog steeds gestand moet houden of dat de Staten vinden dat is voldaan aan de geest van de motie.

De heer Dercksen informeert waarom die vraag aan de Staten wordt gesteld. De PVV is van mening dat hiertoe geen enkele reden is.

Gedeputeerde Pennarts antwoordt daarover met de PVV van mening te verschillen. Zij staat op het standpunt dat zij, indien zij een opdracht van de Staten krijgt, daarop naar eer en geweten moet terugkoppelen. Zij vindt dat zij de Staten een alternatief heeft geboden en die vraag aan de Staten voor moet leggen.

De heer Dercksen merkt op dat ook de PVV heeft ingestemd met een opiniepeiling om een beeld te krijgen. Daarbij is een aantal vragen gesteld, waarbij de vraag der vragen niet is gesteld. Met de vraag aan PS of het referendum thans niet meer hoeft te worden gehouden, nemen GS stelling tegen de motie die met een ruime meerderheid in de Staten is aangenomen. De voorzitter merkt op dat dit de interpretatie van de PVV betreft.

De heer Schaddelee merkt op dat het z.i. normaal is dat GS met een aangenomen motie aan de slag gaan. Dat is gebeurd. Vervolgens wordt in de statenbrief verslag gedaan van de bevindingen en op basis daarvan de vraag voorgelegd of de Staten van mening zijn dat de

motie daarmee voldoende is uitgevoerd. Het is dan aan de Staten om die vraag al dan niet positief te beantwoorden. In zijn visie is thans een meerderheid van de commissie van mening dat de motie is uitgevoerd en als afgedaan kan worden beschouwd.

De heer Dercksen merkt op dat niet hard kan worden gemaakt dat GS met de motie aan de gang zijn gegaan. GS zijn met een peiling aan de gang gegaan. Indien dit met de motie was gebeurd, was er naar verwachting al sprake geweest van een referendumverordening en waren de eerste voorbereidingen getroffen voor het referendum.

Mevrouw Hoek merkt op dat GS in haar beleving hebben aangegeven de opiniepeiling als instrument te willen inzetten ter onderbouwing van de zienswijze; daarmee hebben de Staten ingestemd. De opiniepeiling is echter totaal iets anders dan de fracties voor ogen hadden toen de motie over het referendum werd ingediend. Het referendum staat derhalve los van de opiniepeiling. 50PLUS acht het wel van belang dat het draagvlak voor de provinciale fusie conform de motie wordt gepeild via een referendum.

De heer De Kruijf deelt mede dat hij zich aansluit bij het betoog van de ChristenUnie. Het College denkt voldaan te hebben aan de motie die door de Staten in meerderheid is aangenomen, maar checkt dat zorgvuldigheidshalve. Vervolgens blijkt in deze commissie dat het College dat goed heeft ingeschat en wat hem betreft zou dat de discussie moeten zijn. In zijn visie moet de PVV accepteren dat zich een dergelijke meerderheid aftekent.

Mevrouw Mineur sluit zich aan bij het betoog van 50PLUS. De opiniepeiling is op een andere manier voorgelegd dan nu wordt behandeld.

Gedeputeerde Pennarts onderschrijft de opmerking van 50PLUS over de opiniepeiling. Op dat moment was de vraag van het referendum niet aan de orde. Nu de uitslag van de opiniepeiling er is, acht spreekster het gerechtvaardigd die vraag thans aan de Staten voor te leggen.

Met betrekking tot de vraag wie er in het kader van een referendum mogen stemmen, antwoordt spreekster, dat met twee stempassen zal moeten worden gewerkt. Bij gemeenteraadsverkiezingen mag iedereen stemmen die vijf jaar in Nederland woonachtig is; in het geval van de provincie moet iemand Nederlander zijn.

Naar aanleiding van een desbetreffende opmerking van mevrouw Versteeg, antwoordt spreekster dat er een aantal activiteiten naar voren is geschoven ten behoeve van de zienswijze, zoals bv. het begeleiden van de steekproef. Er zijn echter al wel gesprekken gevoerd met gemeenten over de uitvoering van een referendum. Er is eveneens met de kiescommissies gesproken. Er is geen contact geweest met de VNG. Zij zegt toe bij de VNG te zullen verifiëren of daar over een referendumverordening wordt beschikt.

Mevrouw Mineur memoreert nog geen antwoord te hebben gekregen op haar vragen.

Gedeputeerde Pennarts deel mede bereid te zijn na te vragen of de € 8 ton voor een referendum kan worden verhaald op Den Haag. Zij acht de kans echter klein, omdat het referendum door de provincie wordt gehouden.

Mevrouw Mineur verzoekt creatieve mogelijkheden te onderzoeken, niet alleen ten aanzien van de kosten van het referendum maar van de hele procedure.

Gedeputeerde Pennarts onderschrijft dat er veel tijd en geld gaat zitten in de voorbereiding en onderbouwing op het wetsvoorstel van de Minister. Zij zegt toe het in die bredere context te zullen bekijken.

Op de vraag hoe snel gekomen kan worden met goed gedocumenteerde alternatieven, merkt spreekster op dat het om meer gaat. Bij een referendumverordening moet ook worden bekeken hoe zo efficiënt en goed mogelijk kan worden gepeild. Behalve het stembureau zijn er alternatieven. Welke alternatieven ter beschikking staan, zullen bij het voorstel met betrekking tot de referendumverordening aan de orde komen.

Met betrekking tot de vraag hoe de agenda zich verhoudt tot de verkiezingen, licht spreekster toe dat nu de constatering is dat het wetsvoorstel bij de Raad van State ligt op het moment dat

er gemeenteraadsverkiezingen zijn. De Minister heeft al een doorkijk gegeven in de verschuiving naar 2016. Daar is rekening mee gehouden. Zij zal laten uitzoeken hoe dit zich verhoudt tot andere verkiezingen en het antwoord daarop schriftelijk terugkoppelen.

Desgevraagd door de heer Dercksen, antwoordt de heer Buiting in zijn betoog de redeneertrant van het CDA te hebben verwoord. Hetgeen hedenmiddag in de commissie naar voren is gebracht, wil hij eerst terugkoppelen naar zijn fractie.

Desgevraagd door mevrouw Mineur, bevestigt de voorzitter dat de voorliggende statenbrief niet terugkomt in PS. Met de voorliggende brief peilen GS of de moties 13 en 14 als afgedaan kunnen worden beschouwd.

Spreekster constateert dat in ieder geval de PVV, de SP, het CDA en 50PLUS hebben aangegeven vast te willen houden aan een referendum. Het is ter beoordeling aan GS of zij voldoende steun hebben om aan de door hen voorgestelde lijn vast te houden. Iedere fractie is uiteraard vrij om te bepalen of zij deze punten bij de discussie op 30 september a.s. over de opschaling P3 willen betrekken.

Naar aanleiding van een desbetreffende vraag van mevrouw Mineur, antwoordt gedeputeerde Pennarts dat zijn geen mogelijkheid ziet de Staten al voor 30 september a.s. nader te informeren over de alternatieven naast een stembureau. Zij kan wel een globaal beeld schetsen van de mogelijkheden.

Mevrouw Minseur geeft aan genoeg te nemen met die toezegging.

De heer Dercksen informeert of GS, indien zij de draai van de VVD willen faciliteren, niet met een nieuw besluit moeten komen om de motie niet uit te voeren.

De voorzitter antwoordt dat GS niet met een besluit komen. Met deze behandeling hebben GS gecommuniceerd richting de Staten en is het aan GS om te beoordelen of zij voldoende steun hebben om aan de door hun voorgestelde lijn vast te houden. De vraag hoe de Staten moeten omgaan met de uitkomst, wil zij voorleggen aan het Presidium. Zodra zij daarover duidelijkheid heeft, zal zij de commissie daarover informeren.

Mevrouw Versteeg merkt op dat dit in haar visie niet anders is dan de moties die op de Termijnagenda staan, kort worden doorgenomen en door GS als afgehandeld worden beschouwd.

Naar aanleiding van een desbetreffende opmerking van de voorzitter, geeft zij aan dat haar opmerking met name was gericht aan de fracties die hieraan zoveel woorden hebben gewijd.

9. Statenvoorzitter aansprakelijkstellingen Boot, Sanitas en Horyon, alsmede advocatenkantoor Pels Rijcken, Procesbesluiten voor het starten van gerechtelijke procedure(s)

De voorzitter memoreert dat dit onderwerp is geagendeerd op verzoek van de SP, die zij als eerste het woord geeft.

De heer Lutfula zet uiteen dat de eindverantwoordelijk in feite bij GS blijft. GS hebben zelf de middelen uitgekozen om hun beleid uit te voeren. De adviesbureaus Boot, Sanitas en Horyon, alsmede het advocatenkantoor, zijn middelen geweest om het eigen beleid uit te voeren.

Het rapport, dat voor het zomerreces is opgesteld, had betrekking op de aanklacht tegen de bureaus, maar niet tegen de advocaat. In mei 2012 heeft de advocaat gezegd oplevering volledig vrij van de bestemming bouwdeelen. Dat is in de visie van de SP de grootste fout

geweest. De SP vraagt zich af hoe een dergelijk ervaren advocaat zo'n grote fout kan maken. Wellicht is de advocaat onder druk gezet door GS dat het pand in ieder geval moest worden verkocht. Geïnformeerd wordt naar de reactie van de advocaat op het feit dat in het rapport staat dat hij beroepsfouten heeft gemaakt. De vraag is of de advocaat dat erkent.

De provincie gaat thans € 1 ton vrijstellen om een nieuw traject in te gaan. Geïnformeerd wordt hoe gewaarborgd is, dat dit keer geen foute expertise wordt ingehuurd. Voorts informeert de SP hoe zeker het is dat de provincie ook meer dan € 1 ton terugkrijgt.

De heer De Kruijf memoreert dat voor het zomerreces kennis is genomen van de onderbouwing van het proces om deze aansprakelijkheidstelling in gang te zetten. De PvdA was het daarmee eens, vanuit de gedachte dat alles dat de provincie terug zou kunnen krijgen van de € 7 mln zeer welkom zou zijn. De PvdA vindt dat nog steeds en steunt derhalve het proces van de aansprakelijkheidstelling.

Verzocht wordt de Staten regelmatig op de hoogte te houden van de voortgang.

De heer Schaddelee deelt mede dat de ChristenUnie zich aansluit bij het betoog van de PvdA. De ChristenUnie staat op het standpunt dat de Staten zich terughoudend moeten opstellen in dit dossier. Het gaat om uitvoering binnen het mandaat van GS. Voor de ChristenUnie volstaat indien de Staten op de hoogte worden gehouden van de voortgang.

De heer Dercksen memoreert dat er gedurende het renovatieproces veel signalen zijn geweest dat het proces niet goed liep. GS gaven daarop steeds als enige reactie aan dat met gecertificeerde bedrijven werd gewerkt. Nu het kalf voor € 11,5 mln is verdrongen, wordt er een onafhankelijke deskundige, Search, ingeschakeld. Indien Search de directie had gevoerd over het hele proces, had in de visie van de PVV € 6,5 mln kunnen worden bespaard. Deze actie maakt het beleid op dit dossier voor de PVV niet veel geloofwaardiger. De vraag is of de provincie er met € 1 ton is. Voorts wordt geïnformeerd of de provincie dit proces niet weer als een boomerang kan terugkrijgen, m.a.w. waar het proces ophoudt. Geïnformeerd wordt waarop € 1 ton is gebaseerd en of de provincie niet nogmaals uit de bocht gaat vliegen.

Gedeputeerde Krol memoreert dat GS PS mondeling in de statenvergadering en met de statenbrief d.d. 25 juni jl. hebben geïnformeerd dat er aanwijzingen waren voor een aantal onvolkomenheden door zowel de saneerder als het laboratorium dat het nader onderzoek heeft gedaan, als de juridische ondersteuning van de provincie. Op grond daarvan is aan Search gevraagd nogmaals te kijken naar de wijze waarop de sanering is aangepakt. Er is een aantal onvolkomenheden geconstateerd. De redenering van GS is in die zin vrij zuiver. De provincie heeft een aantal gerenommeerde bedrijven gevraagd om een klus te doen. Daarover zijn in politieke zin veel woorden gewisseld; die discussie gaat hij niet herhalen. GS zijn nagegaan of er niet in politieke- of financiële zin, maar in objectieve zin, iets was af te dingen op het geleverde werk en de juridische ondersteuning. Als het antwoord op beide vragen ja is, is het in zijn visie aan GS, maar ook aan PS, om die bedrijven daarop aan te spreken om daarmee in ieder geval een deel van de kosten die de provincie heeft gemaakt terug te krijgen, in het belang van de Utrechtse belastingbetaler. Daarmee wordt het geen fraai verhaal, hetgeen het nooit is geweest en ook nooit meer zal worden. Iemand die objectief aantoonbaar zijn werk niet goed heeft gedaan, mag daarop worden aangesproken en dat mag ook consequenties hebben.

In openbare vergaderingen spreekt hij nooit zekerheden over juridische procedures uit, omdat die niet te geven zijn. De onderzoeken die daarnaar door Search zijn gedaan geven voldoende aanknopingspunten om hierover een procedure te voeren.

Ten aanzien van de kosten van een dergelijke procedure, is een voorzichtige inschatting gedaan. De exacte kosten zijn niet bekend, omdat deze afhankelijk zijn van een aantal factoren (lange of korte procedure, enkele of meerdere partijen). GS zullen zeer kritisch zijn op de kosten. De inschatting is in ieder geval dat de aansprakelijkheidstelling om veel grotere bedragen gaat dan de kosten. Dat maakt het ook zinnig om het te doen.

Zoals aan Search is gevraagd naar de kwaliteit van de sanering te kijken, is een onafhankelijk extern juridisch advies gevraagd over de advisering van Pels Rijcken. Met betrekking tot de kern van het vraagstuk ter zake van Pels Rijcken licht spreker toe dat GS aan Pels Rijcken hebben gevraagd of sprake was van een goede vaststellingsovereenkomst. Pels Rijcken heeft schriftelijk te kennen gegeven dat dit het geval was en dat de provincie de overeenkomst kon ondertekenen. Het punt van de provincie is dat achteraf is gebleken dat er kwetsbaarheden in de overeenkomst zitten. Dat punt ligt niet in de aansturing van de juridische vraag vanuit GS, maar aan het antwoord dat GS hebben gekregen op de gestelde vraag.

Spreker zegt toe de Staten op de hoogte te zullen houden van de voortgang. De laatste informatie is dat inmiddels ook een juridisch advies is verkregen over de aansprakelijkheidstelling rondom Pels Rijcken. Desgewenst kunnen de Staten daarover vertrouwelijk nader worden geïnformeerd.

De heer Lutfula informeert naar de reactie van Pels Rijcken. Voorts informeert hij of de advocaat heeft erkend dat er een beroepsfout is gemaakt.

De heer Dercksen merkt op dat in het hele proces steeds is gezocht naar de objectieve zin en beoordeling van het proces. Die is er thans kennelijk als het schip is gezonken, hetgeen de PVV betreurt. Spreker memoreert zijn vraag of dit als een boomerang bij de provincie terug kan komen. Hij begrijpt dat het lastig is hierop inhoudelijk te reageren. Geïnformeerd wordt of op basis van de Provinciewet toch niet sprake is van een dermate groot belang dat PS daarin een wat grotere rol dient te hebben dan zij thans krijgen.

Gedeputeerde Krol erkent het belang van dit dossier en het feit dat PS daarover meer dan gemiddeld moeten worden geïnformeerd. In zijn visie heeft hij ook toegezegd dat hij daaraan uitgebreid invulling zal geven. GS zijn bevoegd om juridische procedures te voeren, op grond waarvan dit per definitie niet met PS besproken zou behoeven te worden. Spreker staat echter op het standpunt dat dit wel moet gebeuren gezien de grote gevoeligheid van dit dossier. Hij zal dit ook actief doen.

De advocaat heeft niet erkend een beroepsfout te hebben gemaakt; dat kan het kantoor ook niet doen, omdat elke uitspraak daarover een verzekeringskwestie is. Spreker heeft wel twee keer met vertegenwoordigers van het kantoor gesproken. Dat waren constructieve gesprekken, die volgende week nog zullen worden voortgezet. Die zijn wel van belang, omdat Pels Rijcken altijd de provinciale huisadvocaat is geweest en dat in grote lijnen op alle andere dossiers altijd naar tevredenheid heeft gedaan. De provincie zal dit dossier met Pels Rijcken moeten afronden, mede om op een goede manier de juridische procedure tegen de saneerder en het laboratorium te kunnen voeren. Uit de gesprekken tot nu toe is gebleken, dat Pels Rijcken wel begrijpen dat de provincie Utrecht als klant niet tevreden is over de juridische dienstverlening op dit dossier.

De voorzitter stelt vast dat dit onderwerp hiermee voldoende is besproken.

10. Statenvoorstel Rapportage Berenschot Evaluatie van de Randstedelijke Rekenkamer en Programmaraad

De voorzitter merkt op dat de heer Oostdijk van Berenschot aanwezig is voor het beantwoorden van eventuele technische vragen. Mevrouw Hoenderdos is aanwezig om eventueel vragen over de reactie van de Randstedelijke Rekenkamer op het rapport te beantwoorden.

Mevrouw Vlam, vertegenwoordiger in de Programmaraad, deelt mede dat de evaluatie heeft plaatsgevonden en het conceptrapport in de Programmaraad is besproken. Op basis daarvan is afgesproken dat het rapport in de vier provincies wordt behandeld; het wordt thans in iedere PS afzonderlijk besproken. De bevindingen komen terug in de Programmaraad van de Randstedelijke Rekenkamer, die vervolgens aan de gang zullen gaan met de opmerkingen en aanbevelingen.

Namens de VVD deelt zij mede dat kennis is genomen van het voorliggende stuk. Zowel de Rekenkamer als de Programmaraad zijn geëvalueerd. De Programmaraad was de opdrachtgever, maar zal ook naar het eigen functioneren moeten kijken.

De VVD acht het onderzoek en het rapport gedegen.

In het rapport van Berenschot staan verschillende aanbevelingen over de grootte en het functioneren van de Rekenkamer. Verzocht wordt om een nadere toelichting ten aanzien van de referenties, die daarvoor zijn gebruikt.

Mevrouw Maasdam sluit zich aan bij de opmerking van de VVD over het gedegen rapport, dat ook heldere en activerende conclusies trekt. Er ligt een taak voor de Rekenkamer, de Programmaraad en voor de statenleden om ervoor te zorgen dat het instrument Rekenkamer nog meer kan worden benut dan thans het geval is.

De conclusie die wordt getrokken in het rapport van Berenschot, is dat de Programmaraad nadrukkelijker een ambassadeursrol zou kunnen invullen en beter zou kunnen reflecteren op het instituut Rekenkamer als zodanig. In het rapport staat eveneens dat er vanuit de directeur/bestuurder behoefte is om meer reflectie te krijgen. Geïnformeerd wordt of dat een rol is die de Programmaraad voor zichzelf weggelegd ziet.

Ten aanzien van het bestuurlijke wederhoor, zegt de Rekenkamer het aan de provincies over te laten om per provincie te kijken hoe ze daaraan een eventuele alternatieve invulling zouden willen geven. Zij heeft daar op zich nu nog geen ideeën over, maar zij heeft wel vernomen, dat in de oostelijke provincies geëxperimenteerd is met geen bestuurlijke wederhoor en dat daarover in het najaar een evaluatie zou komen. Geïnformeerd wordt of die evaluatie al is afgerond en of daarover eventueel al wat conclusies zijn te melden.

In het rapport van Berenschot wordt geconstateerd dat sprake is van topzwaarte bij de Rekenkamer. Hierbij refereert spreekster ook naar een zienswijze die door de Staten van Utrecht is ingediend. Spreekster leest in de reactie van de Rekenkamer dat er wordt ingezet op een reorganisatie met 5% kostenverlaging, waarbij vooral wordt ingezet op het verlagen van de lasten van de onderzoekskosten en het verhogen van de externe inhuur. Geïnformeerd wordt of daarmee tegemoet wordt gekomen aan de constatering, dat er sprake is van topzwaarte, zeker omdat de Rekenkamer zelf zegt dat zij in de huidige structuur eigenlijk al volwassen is en dus geen groeiperspectief meer heeft.

Mevrouw Verbeij sluit zich aan bij de opmerking over het gedegen rapport. Op alle terreinen is er goed en constructief geëvalueerd. De uiteindelijke strekking is een positief beeld. Iedereen heeft het gevoel wat met de Rekenkamer te kunnen. Dat is ook zoals de PvdA dit heeft ervaren en ziet.

Indien naar de eindconclusie wordt gekeken, zegt 33% wel waar te krijgen voor hun geld. Indien daar tegenover alle positieve meningen worden gezet, zou de voorzichtige conclusie kunnen worden getrokken of het niet te duur is.

Voorts is het de PvdA opgevallen dat de provincie Utrecht op een aantal terreinen wat minder tevreden is dan de andere provincies, bv. over de toegevoegde waarde van het functioneren als PS-lid, maar ook in de ondersteuning, in de kaderstellende rol. Als argument voor dit andere beeld wordt aangedragen dat er relatief veel nieuwe statenleden zijn in de provincie Utrecht. Geïnformeerd wordt of dat het enige argument is.

Overigens sluit de PvdA zich aan bij de opmerking over de behoefte aan reflectie door de directeur/bestuurder. Er wordt gesproken over functioneringsgesprekken. De vraag is wie dat zou kunnen doen en hoe dat met elkaar wordt gewogen.

Mevrouw Boelhauer deelt mede namens de provincie Utrecht zitting te hebben gehad in de Begeleidingscommissie. Vanuit elke provincie nam daaraan een plv lid van de Programmaraad deel. Zij heeft de samenwerking met Berenschot als zeer prettig ervaren. In de Begeleidingscommissie is tevredenheid uitgesproken over de goede leesbaarheid en de duidelijke conclusies van het rapport.

Namens GroenLinks plaatst spreekster vervolgens de volgende vragen en opmerkingen. De provincie Utrecht is kritischer dan andere provincies. GroenLinks is uiterst kritisch. Sommige onderzoeken zijn open deuren in hun conclusies, er wordt puur verwezen naar procedurele-, wat bureaucratische, oplossingen, waarvan GroenLinks zich soms afvraagt wat het nut ervan is. Dat is niet direct een conclusie waarvan het Berenschotrapport zegt dat daarmee iets moet worden gedaan, maar het verklaart wellicht waarom Utrecht kritischer is dan andere provincies. Het komt erop neer dat GroenLinks vindt dat het soms te simpel is aangevlogen en van niet zoveel kennis van zaken getuigt. Dat betreft GroenLinks.

Over de conclusie ten aanzien van de zwaarte van de top, heeft de Rekenkamer al een aantal dingen in een eerste reactie gezegd. Indien het feitelijk wordt benoemd, is er sprake van 1 directeur/bestuurder, 2 directieleden die ook uitvoerend in het onderzoek zitten en 2 projectleiders op een totaal van 11 mensen. Dat vindt GroenLinks bezijden de 2013 werkelijkheid.

De rol van de Programmaraad is een lastige. In de wandelgangen van de Staten wordt het niet echt als een levendig en belangrijk orgaan ervaren. Als lid van de Begeleidingscommissie voelt zij enige verantwoordelijkheid daarin in de toekomst verbetering aan te brengen. Dat is aan de (plv) Programmaraadsleden van Utrecht een oproep om de aanbevelingen in het Berenschotrapport en het statenvoorstel zijn verwoord serieus te nemen. GroenLinks stelt voor ter voorbereiding op de Programmaraad in november daarover met elkaar van gedachten te wisselen.

Mevrouw Hoek deelt mede dat 50PLUS zich in grote lijnen aansluit bij voorgaande sprekers. Zij spreekt haar waardering uit voor het gedegen rapport.

De provincie laat onderzoeken doen, er worden aanbevelingen gedaan. Daarop komt een brief van GS welke aanbevelingen al dan niet worden overgenomen. Vervolgens horen de Staten daar niets meer van. Spreekster pleit ervoor na te gaan in hoeverre aanbevelingen met betrekking tot onderzoeken zijn uitgevoerd en met welk resultaat.

De heer Lutfula deelt mede dat de SP zich aansluit bij de waarderende woorden over het rapport. De SP ziet dat de Randstedelijke Rekenkamer goed werk doet voor de provincie Utrecht.

De SP plaatst een kanttekening bij de organisatiestructuur.

De heer Schaddelee merkt op dat de ChristenUnie van mening is dat het hebben van een goede Rekenkamer voor PS van belang is. Voor zowel gemeenteraden als voor PS is het belangrijk dat er een stevig instituut staat dat PS kan faciliteren, helpen en onderzoeken kan doen. Het is ook goed dat dit wordt geëvalueerd en een kritisch onderzoek wordt gedaan hoe de Rekenkamer functioneert. Tegen die achtergrond heeft de ChristenUnie enige moeite met de 'wij-zij sfeer' die bv. GroenLinks zojuist neerzet. De Randstedelijke Rekenkamer is van de Staten en doet in opdracht van de Staten onderzoeken. Op het moment dat daar iets mis gaat, en rapporten worden uitgebracht waarover de Staten niet tevreden zijn, ligt er een rol voor de Programmaraad, maar ook voor de Staten.

De ChristenUnie onderstreept overigens met name de aanbevelingen in de richting van de Programmaraad. Er moet gezorgd worden voor een goede relatie en spreker pleit ervoor dat de statenleden daarin actiever zijn.

Mevrouw Boelhauer merkt op dat het creëren van een 'wij-zij sfeer' het laatste is dat GroenLinks wil. Zij hecht eraan te benadrukken, dat GroenLinks op het standpunt staat dat de Rekenkamer van de Staten is en dat het van belang wordt geacht dat de onderzoeken steviger van nut worden om de taken die de Staten hebben te versterken. Het is geenszins de bedoeling de indruk te wekken dat GroenLinks de Rekenkamer niet belangrijk vindt. GroenLinks wil graag een moderne Rekenkamer. Liever een Rekenkamer met onderzoeken waarmee actueel aan de slag kan worden gegaan, dan uitkomsten van onderzoeken waarvan GroenLinks regelmatig denkt dat de Staten dit van tevoren hadden kunnen weten of uitkomsten die geen directe verbetering opleveren. In die zin roept sprekerster iedereen die daarover ter voorbereiding iets wil zeggen op mee te denken.

De heer Van Wikselaar geeft aan dat al veel is gezegd. Hij denkt dat iedereen het belang van de Rekenkamer zondermeer onderschrijft. Dat de Staten daarin een eigenstandige rol hebben en er ook een relatie mee hebben, moge eveneens helder zijn.

De SGP zit enigszins dubbel in de kwestie van de organisatiestructuur van de Rekenkamer. Voor de SGP is de naam van de functie niet zozeer van belang. Van belang zijn de kwaliteit en de kosten, i.c. de prijs-kwaliteitverhouding. Spreker heeft te weinig tijd gehad om te zoeken naar de beloningsschalen in relatie tot de zwaarte van de functie. In de visie van de SGP heeft de kritiek daarop betrekking en zal daarnaar moeten worden gekeken. In de richting van Berenschot wordt geïnformeerd hoe die verhouding ligt in relatie tot andere Rekenkamers.

De heer Dereksen merkt op dat al veel is gezegd. Hoe belangrijk de PVV de Rekenkamer vindt is alom bekend. De PVV spreekt waardering uit voor het heldere rapport van Berenschot.

Drie directeuren en zeven medewerkers komen bij de PVV over als een topzware organisatie. Dit wordt ook door Berenschot vastgesteld. De Rekenkamer komt daarop terug met een kaasschaaf van 5%. Geïnformeerd wordt naar de ideeën van Berenschot hierover.

De heer Boerkamp spreekt namens D66 zijn waardering uit voor het rapport van Berenschot. D66 waardeert met name ook de reactie van de Rekenkamer; zelfkritisch, opbouwend, op sommige punten misschien nog wel wat verdergaand dan de opmerkingen van Berenschot. D66 waardeert sowieso de Rekenkamer zeer en hoopt dan ook dat de Rekenkamer alles ter harte neemt.

D66 sluit zich aan bij de opmerkingen van de VVD over het beeld dat uit de evaluatie komt. Voorts sluit D66 zich aan bij de vraag van het CDA wat de reorganisatie inhoudt en wat het doel van de reorganisatie aan sich is, in verhouding tot de topzware organisatie.

Mevrouw Blom, lid Programmaraad, memoreert dat ook wordt gesproken over het functioneren van de Programmaraad. Geconstateerd kan worden dat in deze periode al sprake is van een grote verbetering in de Programmaraad. Dat is mede te danken aan mevrouw Vlam, die niet alleen lid van de Programmaraad is, maar ook voorzitter. Dat heeft tot een aanmerkelijk efficiëntere en effectievere vergadervorm geleid.

Overigens brengt dit mevrouw Vlam in deze vergadering wel in een wat merkwaardige positie omdat zij spreekt als voorzitter van de Programmaraad, lid van de Programmaraad namens de provincie Utrecht en woordvoerder van de VVD.

Spreekster acht het zinvol een keer met meerdere leden van de Staten van gedachten te wisselen over de vraag of de provincie Utrecht voldoende deelneemt aan de Programmaraad en hoe een goede terugkoppeling kan worden verkregen naar de commissie BEM.

De heer Oostdijk, Berenschot, zet met betrekking tot de topzware organisatiestructuur uiteen dat er geen referentiewaarde is. Indien dat het geval was geweest, zou dit in het rapport zijn opgenomen. De Randstedelijke Rekenkamer heeft een uniek model. Er zijn meer Rekenkamers in Nederland, maar onvergelijkbaar met hoe de Randstedelijke Rekenkamer is georganiseerd.

Kijkend naar de efficiëntie, heeft Berenschot een meer kwalitatieve benadering gekozen om op die vraag een antwoord te geven.

In de eerste plaats wordt gekeken of een Rekenkamer effectief is. Dat is het geval, waarmee aan een basisvoorwaarde wordt voldaan. Vervolgens is beredeneerd of er met minder middelen hetzelfde resultaat had kunnen worden bereikt. In dit kader is bekeken hoeveel onderzoeken de Rekenkamer doet op jaarbasis en wat het bezettingspercentage is van de mensen die daar werken. Die kan in de visie van Berenschot omhoog. Een van de verklaringen daarvoor ligt wellicht in de topzwaarte van de gekozen structuur.

Berenschot heeft op dit moment geen uitgekristalliseerde ideeën over hoe dat zou kunnen worden aangepast.

Desgevraagd door de heer Van Wikselaar, bevestigt spreker dat de twee directeuren ook uitvoerende werkzaamheden verrichten, maar de bezetting is relatief laag. Die zou omhoog kunnen, waardoor de productiviteit stijgt en er aan efficiëntie wordt gewonnen.

Berenschot heeft eveneens naar de uitvoering van de onderzoeken gekeken. Daarin valt op dat de Rekenkamer enorm hecht aan kwaliteit. Dat is prijzenswaardig en nastrevenswaardig.

Berenschot schat echter in dat dit voor een aantal vragen/projecten minder kan, zodat ook langs die kant het werk sneller kan worden gedaan en tijd overblijft voor andere onderzoeken. Benchmarkgegevens om een vergelijking te maken zijn niet voorhanden.

Uit de enquête kwam dat Utrecht iets minder tevreden is dan de andere provincies. Er is gezocht naar logische verklaringen daarvoor; dit is ook gevraagd aan statenleden. Een van hypothesen die naar boven kwam is dat dit wellicht aan het groter percentage nieuwe statenleden kan liggen. Het is een mogelijke verklaring. Een andere verklaring heeft Berenschot niet kunnen vinden.

Mevrouw Hoenderdos is blij met de evaluatie, omdat de Rekenkamer daar iets mee kan. Met betrekking tot de vraag over het bestuurlijk wederhoor, heeft spreekster de bal in haar reactie vooral weer bij de Staten neergelegd, omdat zij vanuit de vier provincies verschillende geluiden hoort. De evaluatie van het afschaffen van wederhoor in Oost Nederland is nog niet beschikbaar. Zodra die er is, zal zij die aan de Staten doen toekomen, zodat zij ook hun mening kunnen vormen over de voor- en nadelen. Berenschot spreekt overigens niet over afschaffen van bestuurlijk wederhoor maar over experimenteren met een andere vorm. Spreekster verneemt ook dan graag van de Staten welk idee zij daarbij hebben en hoe de

Rekenkamer die verschillende ideeën vervolgens tot een werkbare situatie voor de vier provincies zou kunnen maken.

De behoefte aan reflectie op het instituut Rekenkamer en op spreekster als persoon, vindt zij zeker in Utrecht van belang, omdat uit de enquête blijkt dat Utrecht minder tevreden is. Zij had gehoopt dat de oorzaak lag aan een lagere invulling in de vraagstelling. Spreekster heeft Berenschot gevraagd hoeveel mensen precies hebben gereageerd. Er is sprake van enige spreiding in de antwoorden. Het minste aantal, dat op een vraag antwoordt, is 15. Het scheelt nogal hoe representatief een bepaalde vraag is. Zij heeft echter geen antwoord kunnen krijgen op de vraag waarom Utrecht nu op sommige vragen zo specifiek antwoordt. Vandaar ook haar vraag en wens om meer met de Staten in contact te treden over wat er bij hen speelt.

GroenLinks heeft al een betoog gehouden over wat beter kan; spreekster verneemt dat ook graag van de andere statenleden. Op basis daarvan kan de Rekenkamer zich alleen maar verbeteren als instrument van de Staten. In haar reactie heeft spreekster zelf al een voorstel gedaan. Zij organiseert in ieder geval een feedbackgroep. Daarnaast wil zij graag van de statenleden een reactie hebben. In Flevoland is afgesproken dat zij daarvoor tweejaarlijks in de commissie Bestuur zal verschijnen om een toelichting te geven op de Begroting en de Jaarstukken. Op 25 september a.s. is de evaluatie van Berenschot in Zuid-Holland. Daar ligt een voordracht voor om eerst in de Programmaraad van 5 november a.s. te bespreken wat de vier provincies ervan vinden, om dan een gezamenlijk standpunt in te nemen hoe die reflectie het beste kan worden vormgegeven. Dat vindt spreekster prima, maar zij wil wel graag dat het er komt omdat zij daaraan zelf ook behoefte heeft.

Op de vraag wie nu bijhoudt wat er met de aanbevelingen gebeurt, heeft zij de indruk dat dit in Utrecht niet stelselmatig gebeurt. In Noord-Holland gebeurt dat wel. De concerncontroller van Noord-Holland geeft in een halfjaarlijkse geïntegreerde rapportage door middel van een stoplichtenschema, een overzicht van de stand van zaken met betrekking tot de aanbevelingen van de Rekenkamer en de accountant. Dat doet de Rekenkamer niet. Wat wel wordt gedaan is een periodiek doorwerkingonderzoek. Zo komt hedenavond in RGW bv. Het Groene Hart aan de orde, waarin de Rekenkamer na een aantal jaren weer eens de thermometer heeft gestoken om te kijken hoe het thema er nu voor staat.

Tot slot zijn veel vragen gesteld over de formatie en de organisatie. De PVV heeft aangegeven dat de Rekenkamer een kaasschaaf toepast. Het lastige voor haar op dit moment is dat zij niet kan zeggen wat het wel en niet is. Haar bedoeling is in ieder geval niet een kaasschaaf. Zij heeft het voornemen tot een reorganisatie, maar zoiets vraagt een zeer zorgvuldig proces. Zij heeft stappen daarvoor in gang gezet. De volgende stap is de medezeggenschap. Voordat zij naar buiten treedt over wat het precies wordt en wat de gevolgen zijn, zal zij eerst haar eigen medezeggenschap moeten raadplegen.

In dit kader vestigt zij de aandacht op de frictiekosten. Zij wil de verwachtingen managen dat de kosten voor de baten uitgaan. Om een structurele efficiëncyslag te maken, zal er bij een eventuele reorganisatie ook sprake zijn van frictiekosten. Over de vraag hoe dat door de vier deelnemers bekostigd zal worden, is zij in overleg met de provincie Flevoland, omdat het personeel van de Rekenkamer op de loonlijst van die provincie staat.

De heer Boerkamp memoreert dat er van de Rekenkamer een voorstel ligt om anders met de Staten om te gaan, maar dat dit eerst via de Programmaraad moet om tot een manier te komen voor alle provincies. Spreker begrijpt dit niet. Indien wordt voorgestaan iets te proberen, zal dat in zijn visie juist per provincie moeten worden gedifferentieerd.

Mevrouw Hoenderdos antwoordt dat dit ook haar wens is. Haar voorkeur gaat uit naar het differentiëren in de vier provincies. Zij heeft echter ook te maken met het feit dat er nu een voordracht ligt in de provincie Zuid-Holland om dat gecoördineerd te organiseren. Zij wil in ieder geval afwachten hoe daar het geluid voor is.

Mevrouw Vlam, voorzitter en lid Programmaraad, geeft aan dat in Utrecht al een start is gemaakt met meer overleg met de afvaardiging. In die context zal ook nog een keer naar de aanbevelingen worden gekeken, ook als Programmaraad zelf overigens.

Na afloop van deze vergadering zal de afvaardiging in de Programmaraad zich nader buigen over de ingediende onderzoeksonderwerpen. Voorts zal hetgeen thans is besproken worden meegenomen naar de Programmaraadsvergadering van 5 november a.s.

Namens de VVD doet spreekster de oproep richting de Rekenkamer iets meer ambitie in tijd aan te geven als het gaat om de invulling van de aanbevelingen.

Mevrouw Verbeij stelt voor dat over de ‘dubbele petten’ van mevrouw Vlam heldere afspraken worden gemaakt. Zij merkt nl. zelf dat zij het onduidelijk vindt. Zij had zich bv. kunnen voorstellen dat mevrouw Vlam namens de Programmaraad had gesproken en een van haar collegae het fractiestandpunt had verwoord.

De voorzitter is van mening dat dit aan de VVD-fractie moet worden overgelaten; indien het een eenpersoonsfractie was geweest, had het niet anders gekund.

Mevrouw Maasdam gaat er vanuit dat de vragen aan de Programmaraad worden meegenomen en de reactie wordt teruggekoppeld, zodat de Staten dat proces kunnen volgen.

Bestuurlijk wederhoor is even gearkeerd.

De vraag over de topzwaarte kan op dit moment niet volledig worden beantwoord, omdat het reorganisatieplan nog niet voorligt. Spreekster hecht eraan zich aan te sluiten bij de reactie van mevrouw Vlam, dat er behoefte is aan meer smartheid.

Mevrouw Boelhauer deelt mede zich bij de laatste opmerking van het CDA aan te sluiten. Geïnformeerd wordt hoe de medezeggenschap binnen de Rekenkamer is geregeld.

De heer Dercksen sluit zich aan bij de opmerking over de ‘dubbele petten’ en voorts bij de vraag van het CDA hoe de reorganisatie zijn weerslag zal hebben in de topzwaarte van de Rekenkamer.

Mevrouw Hoenderdos zet uiteen dat de medezeggenschap bij de Rekenkamer wat ingewikkeld is, omdat het team op de loonlijst van Flevoland staat, maar helemaal geen onderdeel uitmaakt van de ambtelijke organisatie van Flevoland. Spreekster heeft de zomer benut om uit te zoeken hoe dat zou moeten en kunnen. Zij heeft in dit kader ook gekeken naar collega Rekenkamers. De Rekenkamer Rotterdam heeft een vergelijkbare structuur. Die heeft een personeelsvergadering. Er is echter ook nog de mogelijkheid van een personeelsvertegenwoordiging. De Rekenkamer is kleiner dan 50 fte, waarmee een ondernemingsraad niet aan de orde is. Een personeelsvergadering is verplicht of een personeelsvertegenwoordiging. Op 17 september a.s. wordt daarover de knoop doorgehakt. Spreekster is van mening dat het team zelf een belangrijke rol moet spelen in hoe zij hun medezeggenschap vormgegeven wil zien. Wordt het een PVT dan zijn er 24 september a.s. verkiezingen. Wordt het een personeelsvergadering dan is 24 september a.s. de eerste personeelsvergadering. Dat geeft hopelijk ook meteen inzicht in haar ambitie. Zij is van mening dat dit soort processen er zeer onder lijden al ze te lang duren. Zij heeft daarom ook het team al op 6 augustus jl. geïnformeerd over haar voornemen en hoe het plaatje eruit gaat zien. Op dit moment kan zij nog niet zeggen wat dit gaat betekenen. Daarvoor zal eerst de medezeggenschap moeten worden afgewacht, maar zij maakt daar zelf dus ook haast mee.

De voorzitter stelt vast dat de commissie ermee instemt het voorliggende statenvoorstel als sterstuk naar de PS-vergadering door te geleiden.

11. Statenvoorstel zienswijze 1^e wijziging Begroting 2013 Randstedelijke Rekenkamer
Mevrouw Vlam, voorzitter Programmaraad, deelt mede dat het voorliggende voorstel een resultante is van de bespreking in de Programmaraad over het programma voor de tweede helft van het jaar.

De voorzitter stelt vast dat de commissie ermee instemt het voorliggende statenvoorstel als sterstuk naar de PS-vergadering door te geleiden.

12. Statenbrieven en ingekomen stukken die ter informatie worden aangeboden

12.1 Statenbrief Rapportage Treasury 1^e kwartaal 2013

12.2 Statenbrief eindrapportage project Eureka

12.3 Statenbrief Project PRESTO-Proces, Efficency, Sturing en Organisatie

De heer Lutfula deelt mede dat de SP verzoekt om agendering, hetgeen door de voorzitter wordt toegezegd.

De heer Nugteren meent dat in de volgende vergadering een presentatie zou worden gehouden over het Project PRESTO.

De heer Poort licht toe dat er in ieder geval een presentatie komt over de stand van zaken met betrekking tot de organisatieontwikkeling. Dat is in zijn visie niet hetzelfde als dit stuk.

11. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter vervolgens de vergadering, onder dankzegging voor ieders komst en inbreng.